TIDNINGEN

DJURSKYDDET

MEDLEMSTIDNING FÖR DJURSKYDDET SVERIGE • NUMMER 2/2023 • ÅRGÅNG 133

6 RÅD inför värmeböljor

TJÄDRAR HÅVAS IN
FRÅN RULLANDE BILAR
SIDAN 36

NU KAN KATTHEM
CHIPPA KATTER
SIDAN 20

TEMA DJURENS VÄRLD

Visa djur ödmjukhet

Umgänget med djur sker oftast helt på människans villkor. Vilka djur anser vi vara smarta? Är de mer värda än de andra? Vad är ett intelligent djur? Länge studerades djurens språk helt utifrån människors. Många missade att djur redan har ett språk. Sitt eget. SIDAN 8

Hill's
Transforming Lives

Hill's stöder
djurhemmens viktiga arbete

Vår mission har i mer än 75 år varit att medverka till att berika och förlänga det speciella förhållandet mellan människor och deras husdjur.

Samtidigt brinner våra hjärtan också för hundar och katter som inte har en kärleksfull familj och ett trevligt hem. Därför stöder vi lokala djurhem och välgörenhetsorganisationer i hela världen. Genom att bland annat donera foder hjälper Hill's varje år till att rädda nästan en miljon hundar och katter världen över.

Genom att ge djuren precis den näring de behöver från den dag de kommer till djurhemmet ser vi till att deras hälsa är högsta prioritet. Och friska djur är lyckliga djur som snabbare hittar en ny familj!

Hill's är stolta över samarbetet med Djurskyddet Sverige. Samarbetet innebär att vi stöttar Djurskyddet Sverige centralt på olika sätt men också lokalt där vi bland annat tillhandahåller foder till de inneliggande djuren på Djurskyddets djurhem.

Hill's
food • shelter • love

INNEHÅLL / 2.2023

8 **TEMA: DJURENS VÄRLD**
Länge utgick forskningen om djurens språk från människans sätt att uppfatta världen. Inte djurens. Men djur har ett språk. Sitt eget. Fladdermöss diskuterar. Hjortar fattar majoritetsbeslut. Möss gillar musik. Vi visar några av alla de rön som forskningen funnit om hur djur kommunicerar. En stor portion ödmjukhet inför djurs förmågor efterlyses också av djuretikern Helena Röcklinsberg.

Foto: iStock

TIDNINGEN DJURSKYDDET

ANSVARIG UTGIVARE & REDAKTÖR
Katarina Hörlin

LAYOUT & BILDBEHANDLING
Nevada Media

KORREKTURLÄSNING
Lena Andersson

OMSLAGSFOTO
iStock

OMSLAGSBILD
En av de miljarder nötkreatur som finns i världen. Cirka 1,39 miljoner lever i Sverige och av dem kommer 1 500 kor inte att få gå ut i sommar på grund av ett djurförsök, som tillåter att hålla dem inne i stall i arton månader. Projektet har mött skarp kritik.

ISSN
1651-4505

TRYCK
Sörmlands Printing Solutions AB

MATERIAL
Redaktionen ansvarar inte för insänt, icke-beställt material.

ANNONSANSVARIG
Peter Solstedt
peter.solstedt@djurskyddet.se

NÄSTA MANUSSTOPP
4 september 2023

KONTAKTA REDAKTIONEN
redaktionen@djurskyddet.se

Foto: iStock

7 Levande grävlingar utsätts fortfarande för jakthundsträning i grytanlagsprov.

Foto: Katarina Hörlin

20 Här lär sig djurskyddare att chip-märka hund, katt och kanin.

Foto: Jeanette Thelander

26 Rewilding – djurskyddsrisker när hästar behandlas som vilda.

22 Franska hunden Naïa överlevde explosion – tack vare svenska veterinärer och djurskyddsföreningar.

30 Hennes katter kände smärta och stress vid avlivningen på kliniken. Hur bör katter avlivas?

42 Sista ordet: Annicka Engblom om kamera-övervakning i svenska slakterier.

+ **36** Tjädrar håvas in från bilar i norra Sverige för att bygga upp en ny tjäderstam utomlands **38** Medlems-information & kontaktuppgifter till föreningarna **40** Djurkrysset – lös och få chansen att vinna fina priser

Katarina Hörlin
Redaktör tillsammans med Griffin, pudel.

LEDARE

I djurens värld

Det var en sen sommarkväll, nästan natt, på Österlen. Fönstret stod öppet, sänglampan var tänd och högen med sommarstugans samlade veckotidningar bredvid sängen var inspirerande stor. Plötsligt hördes ett rafsande ljud, gardinen skakade till och med en duns landade något på golvet. Böjde mig fram för att se vad och i samma sekund vecklade en hårig brunsvart varelse ut sina enorma vingar, lättade från golvet och flaxade bort mot dörren in till nästa rum. Vem var detta? En kråka? En trast? En uggla? Varelsen satte sig på väggen, bara rakt på, drog in vingarna något innan den åter vände om mot fönstret. Ett flärpande flappljud fyllde rummet innan det helt överröstades av mitt skri då jag mötte den bevingade gästens blick. En fladdermus. Den var stor, den var förvirrad och lyckades inte ta sig till fönstret igen. De övriga, mer coola, människorna i huset lyckades efter en timme med hjälp av ett lakan liksom lotsa ner den till bottenvåningen och därifrån öppna altandörrarna så att varelsen kunde flyga ut i skånenatten igen. Det var mitt första möte med en fladdermus. Samma vecka detta skrivs berättade den tyska filosofen Eva Meijer att fladdermöss har ett rikt språk och ofta talar med varandra. Inte sällan om vad som pågår i deras liv. Undrar hur denna fladdermus beskrev sin upplevelse när han kom hem. Fler märkvärdiga djur och märkliga missförstånd människor skapat kring djur har vi samlat på temasidorna.

Missa inte Jeanette Thelanders reportage från Molslaboratoriet i Danmark. Idén låter bra, hästar ska leva vilt i flock, men flera djurskyddsproblem har dokumenterats.

Sommaren står i blom omkring oss. Men i år får upp till 1 500 kor inte gå ut. I stället för bete ska de vara kvar inne i lösdriftsstallen. Läs mer på sidan 23.

Följ tidningen på webben i sommar! Där bevakar vi denna och flera andra aktuella djurskyddsfrågor. ✖

TYCK TILL!

Hör gärna av dig med tankar! Mejla din insändare: **redaktionen@djurskyddet.se** eller posta till Tidningen Djurskyddet, Hammarby Fabriksväg 25, 120 30 Stockholm

Höga betyg för Tidningen Djurskyddet i ny läsarundersökning

Tack alla ni som besvarade läsarundersökningen i våras. Nio av tio anser att artiklarna är bra, varav 46 procent ger högsta betyg. På en gradering mellan 1 till 5 hamnar trovärdighet, lättlästhet och lättförståelig högst med 4,6 av 5. Aktuellt innehåll fick 4,5 av 5.

Undersökningen frågade vad läsarna önskar läsa mer om och svaren speglar just den bredd som tidningen försöker hålla: mer grävande journalistik, fler artiklar som berättar om djur det gått bra för, fler längre granskningar kring djur som far illa och kortare tipstexter var några återkommande önskemål. När det kommer till vilka djurslag ni vill läsa mer om var svaren lika varierande: mer om lantbruksdjuren, mer om slakterier, mer om katter, skriv mindre om djur som far illa, skriv mer om djur som far illa. Vi fick även flera konkreta uppslag, tusen tack för dem! Undersökningen utfördes av SKOP. **Redaktionen**

Rid inte på elefanter! Låt inte åsnor dra er!

En mager åsna ligger ner på en turistgata. Den dör om några timmar. Av utmattning. En av hästarna som drar runt människor i New York i eleganta vagnar svimmar i värmen. Bilderna i tidningen visar lidandet. Elefanterna som turister erbjuds rida på har plågats, slagits och skrämts så mycket att det handlar om tortyr. Bara för att roa människor. Låt djuren vara ifred. Även på semestern. Besöka bara turistattraktioner där djur inte pinats. Bojkotta delfinuppvisningar! Var kritisk. Behåll empatin på semestern, både i Sverige och utomlands.

Rasande

Redaktionens råd: För hjälp att inte råka stötta en turistindustri som bygger på att djur plågas bakom kulisserna har organisationen World Animal Protection tagit fram mycket bra information. Sök: Så reser du djurvänligt. De har också en film på det fruktansvärda djurplågeriet elefantungar utsätts för som kallas The Crush, för att bryta ner dem så totalt att de endast lyder människor. Det är fruktansvärt att se. Sök på deras hemsida efter titeln: Varning chockerande scener när elefant bryts ner

MEST LÄST PÅ TIDNINGEN.DJURSKYDDET.SE

Mest läst på webbtidningen i vår

1. Veterinärers råd inför en avlivning
2. Så hjälper du fågelungen bäst
3. Nu kan du söka efter kattägare i SJV:s register
4. Legendariska Sue Dyson avslöjar hästars smärta
5. Gårdarna i Växa Sveriges djurförsök levererar mjölk

BEST FRIEND
Cattia
Pengarna tillbaka om du och din katt inte blir nöjda!
Best Friend Cattia kattströ, bildar små effektiva klumpar och är tillverkat av naturliga material utan konstgjorda tillsatser. Produkten har en överlägsen förmåga att binda både vätska och lukt vilket håller kattlådan fräsch och luktfri.

Absorberar dålig lukt
Tass-vänlig
Dryg
Prisvärd
Best Friend AB Mail: info.sweden@bestfriend.com Tel: 0200-277500
www.bestfriend.com

Text Katarina Hörlin

Kattägare kan sökas

Nu kan privatpersoner söka efter kattägare i kattregistret. Kattens fullständiga id-nummer, som finns på chipet eller tatuerat i kattens öra, krävs. Chipet ligger under huden vid skuldrorna och numret får man fram genom en chipavläsare. Avläsare finns ofta hos veterinärer och vissa katthem.

Om ägaren valt att inte offentliggöra sitt namn kan bara Jordbruksverket och länsstyrelserna se det. Sedan i maj kan djurskyddsföreningar med katthem registrera sina id-märkta katter digitalt. Registret finns på: www.sjv.se

Ansvar utvärderas

Statskontoret ska på regeringens uppdrag utvärdera hur länsstyrelsernas och Polismyndighetens verksamhet enligt tillsynslagen fungerar gällande hundar som angriper människor. Även ansvarsfördelningen vid viss djurskyddsverksamhet, som omedelbara omhändertaganden av djur, ska utvärderas.

I juni 2018 tog landets länsstyrelser över flera av de uppdrag som polisen tidigare hade vad gällde djur, men få anmälningar som gjorts till länsstyrelsen gällande angripande hundar har lett till någon åtgärd, vilket SVT visade i en granskning i fjol. Varje år sker fler än 3 500 hundangrepp mot människor i Sverige.

– Alldeles för många skadas av hundar. Vi tillsätter nu det här uppdraget för att se över hur arbetet fungerar och om det behöver göras några justeringar, säger landsbygdsminister Peter Kullgren i ett pressuttalande.

Svenska slakterier bör kameraövervakas

För att upptäcka missförhållanden och djurplågeri på slakterier krävs kameraövervakning. Det slår utredningen som den tidigare regeringen tillsatte fast.

– En mycket positiv slutsats, säger Åsa Hagelstedt, Djurskyddet Sveriges generalsekreterare.

Utredningen anser att övervakningen ska ske via film, men inte ljud, med hänvisning till personalens integritet. Risk att kritiska moment missas om inte ljud ingår har lyfts.

Läs mer på sidan 42.

Lhasa apso.

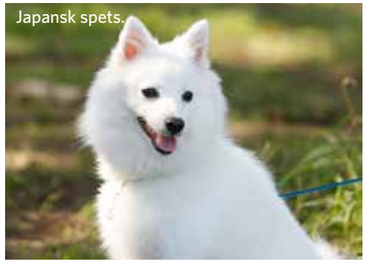
Japansk spets.

Dansk-svensk gårdshund.

Cavalier king charles spaniel.

Raserna som cavaliererna ska korsas med

SKK:s avelskommitté har beviljat Cavaliersällskapets korsningsprojekt. Den sjukdomsdrabbade rasen Cavalier king charles spaniel ska genom inkorsning av Lhasa apso, Japansk spets och Dansk-svensk gårdshund komma tillrätta med de nedärvda sjukdomarna.

– Det ska bli så roligt och spännande att nu få börja arbeta med projektet, säger Kari Sundvist, ordförande i Cavaliersällskapet.

Furuviksparken har öppnat – trots protester

Efter tragedin när fyra schimpanser sköts till döds på Furuviksparken i vintras konstaterar Länsstyrelsen Gävleborg i sin utredning att parkens ansvariga inte visste hur de skulle agera för att följa djurskyddslagstiftningen när de avlivade schimpanser på distans. ”Parken använde en avlivningsmetod som inte är tillåten”, då primater saknas i regelverkets uppräkning av djurslag som får avlivas med skjutvapen på distans. Parken ansökte senare om dispens, som beviljades. Rutinerna har nu ändrats och Länsstyrelsen bedömer att parken kommer att uppfylla lagstiftningens krav om en liknande situation skulle uppstå igen.

Den externa utredning som parken ordnat via revisionsbolaget EY visar att lås-rutinerna brast. Polisutredningen om brott mot djurskyddslagen pågår ännu.

Inför säsongsöppningen den 13 maj cirkulerade flera protestlistor. Demonstrationer på plats utfördes av bland andra djurrättsorganisationen Djurrättsalliansen, vars budskap var att djur inte är underhållning och att det är fel att hålla dem inspärrade i miljöer som inte är deras naturliga. Djurskyddet Ungdom har en pågående protestlista med krav på stopp för att bedriva nöjes- och djurpark på samma område.

För närvarande finns tre schimpanser i Furuvik, bland dem en hona som skottskadades så illa att hon förlorade sitt ena öga vid vinterns tragedi. Den europeiska djurparksorganisationen EAZA utreder nu om fler schimpanser ska föras till Furuviksparken eller om de tre kvarvarande ska flyttas, enligt DN. Tre i grupp är för få.

Foto: Furuvik

Jakthundar tränar ännu på levande grävling

För tre år sedan föreslog Naturvårdsverket och Jordbruksverket efter en utredning att grytanlagsprov med levande grävling skulle fasas ut. En ny regering har tillträtt och ännu har inget beslut fattats.

För att veta om en jakthund kan jaga i gryt utförs grytanlagsprov. En levande grävling sätts i en plåtlåda, där en sida består av nät. De andra av metall. Via en labyrint ska hunden ta sig till grävlingen och skälla för att markera att grävlingen är hittad.

– Att tvinga in ett vilt djur i en liten plåtlåda och låta den sitta där helt hjälplös medan hundar skäller mot den på några centimeters avstånd inser ju vem som helst innebär ett lidande för grävlingen, sa zoologen Owe Sandström.

Det ansåg utredningen också.

– Eftersom det inte har framkommit några tillräckligt tungt vägande skäl för att grytanlagsprov med levande grävling ska få fortsätta, är det svårt att motivera att det ska finnas ett undantag från huvudregeln i djurskyddsförordningen om förbud mot att utsätta djur för lidande, sa Marcus Öhman, chef för viltförvaltningsenheten vid Naturvårdsverket, och föreslog att det skulle fasas ut. Men inget har hänt.

Enligt SKK:s jakthundsansvariga pågår träning på grävling ännu. De sakkunniga på Landsbygdsdepartementet som Tidningen Djurskyddet varit i kontakt med beklagar att de inte kan ge mer specifika svar än att frågan är under beredning.

Några som tröttnat på att vänta är Djurskyddet Sverige som tillsammans med andra organisationer under våren i ett skarpt öppet brev uppmanar landsbygdsministern att förbjuda detta senast i år: ”beslutet går inte att förhala längre” skriver de.

Översynen av EU:s djurskyddslagar snart klar

I september ska EU:s nya djurskyddslagstiftning presenteras. Efter att ett utkast av konsekvensanalysrapporten blivit känd skrev Eurogroup for Animals, EfA, att ”detaljerna i arbetsdokumentet för konsekvensanalysen är lovande för de miljarder djur det berör. EU-kommissionens mål är att göra EU till världsledande inom djurvälfärd.” Avskaffa all djurhållning i bur och inför välfärdskrav vid bedövning av fisk är två förslag. Samtidigt växer oron efter nya brutala bevis från EfA:s medlemsorganisationer i 28 länder på vad lantbruksdjur inom den industriella djurhållningen för livsmedelsproduktionen tvingas utstå. Mjölkkor med kedjade bakben, stympade grisar som aldrig kommer utanför de trånga smutsiga burarna och en fortsatt grym hantering av slaktkycklingar, skriver EfA.

Husdjur måste få skydd vid krig

Flera länder ger starkare skydd till husdjur vid kriser än vad Sverige gör. Vi ligger efter, konstaterar forskarna Arita Holmberg, Aida Alvinius och Miranda Holmberg, vid Försvarshögskolan, i en artikel i Sociologisk Forskning, där de betonar vikten av att husdjur inkluderas i totalförsvaret. Skyddsrum där djur kan följa med bör finnas.

– I samhället samexisterar vi med husdjuren exempelvis i kollektivtrafiken. Det är inte så annorlunda att samexistera i händelse av kris och krig, säger Arita Holmberg till SVT Nyheter. Den ansvariga myndigheten, MSB, sa i en intervju i Tidningen Djurskyddet, nr 2, 2022, att de inte anser att djur ska vara i skyddsrum, ett skäl var allergirisken. En åsikt som saknar lagstöd, vilket David Selin, hundinstruktör som regelbundet granskar frågan på sitt instagramkonto @hundutbildningsgruppen visat i flera inlägg.

I Almedalen lyfter Djurskyddet Sverige och Blå Stjärnan frågan om krisberedskap för djur på sitt seminarium den 29 juni.

LRF: Inför licensjakt på varg i hela landet

Lantbrukarnas riksförbunds, LRF:s, stämma beslutade att LRF ska arbeta för att införa licensjakt på varg i hela Sverige. I Götaland och Södermanland där tamdjursbesättningarna är flest är behovet som störst, enligt LRF, skriver tidningen ATL.

Protester mot en utökad vargjakt har höjts från djurskydds- rovdjurs- och naturskyddsorganisationer. De vill istället se lösningar som rovdjursstängsel.

12 kontroller av djurparker i fjol

Länsstyrelserna gjorde 12 djurskyddskontroller på svenska djurparker i fjol. De vanligaste bristerna var att fönster och elinstallationer kunde nås av djuren, som då riskerade att skada sig.

För berikning så att djuren kan utföra sina naturliga beteende och tillräckligt stora hägn, vilka är de två punkter länsstyrelsen anser vara viktigast ur djurvälfärdssynpunkt, upptäcktes brister vid 13–20 procent av kontrollerna.

Det visar Nationell djurskyddsrapport 2022, där Jordbruksverket sammanställt länsstyrelsernas offentliga djurskyddskontroller.

Totalt utfördes 8 421 fysiska kontroller. 13 983 klagomål, som tidigare kallades anmälningar, inkom. 2 863 olika typer av beslut, inklusive åtalsanmälningar, fattades varav 290 beslut om djurförbud. Summan av samtliga kontrollinsatser under 2022 var 22 739. Fler ärenden hanteras enbart administrativt, 75 procent av klagomålsärendena hanterades från kontoren, genom exempelvis brev, i fjol.

Hot från djurägare

De brev med vitt pulver som skickades till landets länsstyrelser i våras var adresserade till djurskyddsenheterna. Ett brev med krav som tolkas som hot följde med.

Flera länsstyrelser konstaterar att hoten från vissa aggressiva djurägare ökar. Pulverbreven utreds i skrivande stund av Noa, polisens nationella operativa avdelning, enligt SVT Nyheter.

Foto: Elsa Frizell

TEMA DJURENS VÄRLD

DJUR TALAR - SITT EGET SPRÅK

Höns, fiskar, bläckfiskar och grisar – alla har de egna språk och sätt att uppfatta världen. En del djur kommunicerar via dans, andra genom dofter. Höns har ett rikt språk och känner sig fram genom sina känsliga näbbar. Bläckfiskar talar i färger.

Djurs sinnen förmedlar andra intryck än vad våra gör. Hög tid att människan visar ödmjukhet både inför de djur vars förmågor vi redan känner till och alla de djur vars förmågor vi inte ens vet vilka de är. Etiken ger rådet att om vi inte vet vilka förmågor en djurart har: Utgå ifrån att de kan känna, lida och ha relationer.

Text Katarina Hörlin **Foto** Apopo

Visa ödmjukhet för djurs förmågor

– Offra inte tid på att diskutera hur en god människa borde vara: var en! sa filosofen Marcus Aurelius 100 år efter Kristus.

– Sätt er in i djurens situation. Empati är grunden! sa djuretikern Helena Röcklinsberg under sin föreläsning i maj.

Råttor har tränats till att bli fantastiska minröjare. Mer än två miljoner kvadratmeter land har röjts från minor i Moçambique, och på flera andra krigsdrabbade ställen i världen. Utifrån en djur-etisk teori ska djur som arbetar för människor inte riskera att skadas eller dödas, varför just minröjarråttor inte anses etiskt. Samtidigt skriver Apopo, en belgisk organisation med rattträningsanläggningar i Kambodja, varifrån bilden är hämtad, att deras råttor får gå i pension vid åtta års ålder och att ingen av deras råttor dött i tjänst.

”Bör vi visa hänsyn till djur? Ja, skulle de flesta svara”, inledde Helena Röcklinsberg sin föreläsning Är smarta djur mer värda? på Djurskyddet Sveriges djurskyddskonferens.

Direkt därpå komplicerade hon bilden:

– Vad är hänsyn? Vad är djur? Sniglar är djur, korallrev är levande, ska vi visa samma hänsyn till sniglar som hästar? Hur gör vi det? Vad är viktigt för en snigel? Detta måste vi definiera först.

För att inte fastna i för detaljerade definitioner slog hon fast att vad som är viktigt för en snigel kanske vi inte riktigt vet, mer än vilken miljö och föda den behöver, men frågan är varför vi bör visa hänsyn till djur.

– Två standardsvar finns. Det ena är: Ja, om det är viktigt för människan att göra det.

Människan bestämmer och vet att djur som mår bra ger oss något. Det kan vara ära, när de vinner tävlingar. Mat, om vi konsumerar produkter som kommer från djur. Bättre forskningsresultat, om det gäller djur som används vid djurförsök. Självrespekt, ”jag är en sådan som visar hänsyn till djur”.

– Man gör det av antropocentriska skäl. Människan är i centrum. Det andra svaret är: Ja, om det är viktigt för djuret. Om det påverkar djurets situation.

Djuretik är moralfilosofiska reflektioner över människans ansvar för djur.

– Att vi har ett ansvar är klart. Hur det tas diskuteras. Likaså hur det bör tas. Olika etiker har olika uppfattningar om vad som är rätt eller fel att göra med och mot djur. Vi kan alltså inte fråga etikerna och hoppas få ett enkelt svar.

Olika djuretiker har olika uppfattningar om vilken hänsyn djur bör visas. Olikheterna grundas både i olika normativa teorier om vad som är rätt eller fel generellt och i olika uppfattningar om vilken moralisk status djur har. Filosoferna Immanuel Kant och Jeremy Bentham hade helt olika svar på frågan: Vad är gott? En god vilja är det enda rena goda, ansåg Kant. Att skapa lycka, ansåg Bentham.

– Kants hållning var att djur inte är förnuftiga, de kan inte agera utifrån en god vilja så därför saknar de moralisk status. Bentham hävdade att frågan inte är om djur kan resonera, utan om djur kan lida. Det kan de och därför ska de visas hänsyn, sa Helena Röcklinsberg, men citerade det latinska uttrycket: Homo Mensura est, människans är alltings mått, för att visa att även detta behöver problematiseras.

– Här måste vi vara vakna. Är det etiskt relevant att endast behandla de djur väl, som liknar eller förstår oss? Kan vi förstå andra arters kvaliteter och kapaciteter om de är långt ifrån våra egna? Jag tycker själv att det är knepigt att förstå hur en ål känner. Hur den lever i sina reproduktionscykler kan jag ta in, men dess liv är så ofattligt långt ifrån vårt. Kan vi verkligen förstå vad det är att vara en ål? Antagligen inte.

”Jag tycker själv att det är knepigt att förstå hur en ål känner.”

Just därför, i och med att vi inte vet vad det innebär att vara ett visst djur, behöver varje individ och hela samhället visa en stor portion ödmjukhet inför djurs förmågor.

– Man kan alltid påminna sig om att frånvaron av bevis inte är bevis på frånvaro. När det kommer till djurs förmågor måste vi vara helt öppna för detta. Bara för att vi saknar bevis för att något finns betyder inte det att detta inte existerar. Det ska vi utgå från. Gärna i kombination med etikens grundbult ”benefit of a doubt”, att de svagaste, de som inte kan värja sig, ska ha det starkaste skyddet i etiska resonemang och gärna även i lagstiftningen. Så ser det inte ut i samhället i dag, varken för marginaliserade grupper eller djuren. Men det är en bra etisk utgångspunkt.

Helena Röcklinsberg.

Om, föreslår Helena Röcklinsberg, vi inte vet vad ett djur mår bra av, vilket gäller för de flesta av de 30 000 olika fiskarter, och i än högre grad för alla insektsarter, ”det finns ofattbart många arter, vi vet en hel del om ett fåtal, insektsetik är otroligt intressant”, skaldjur och andra havslevande djur, då bör vi utgå ifrån att de kan känna, lida, ha relationer och intressen, för att inte riskera att orsaka skada.

– När det gäller djur kan man alltid hålla sig till de gamla goda etiska principerna, som den Hippokratiska eden, läkarnas yrkeskodex: Icke skada. Göra gott. Vara rättvis och rättrådig. Respektera alla varelsers autonomi.

Vad vore då en anständig miniminivå för vilken hänsyn djur bör visas?

– Kanske det som anges i svensk djurskyddslag om grundläggande djurskyddskrav? Djur ska behandlas väl, skyddas mot onödigt lidande och sjukdom, och ha möjlighet att utföra sina naturliga beteenden. Det är tydligt och skarpt. Men vi lever inte upp till det. Det finns glapp mellan teori och praxis.

Glappet kan uppstå av oförstånd, av ovilja, av en nedlåtande inställning till djur – ”det är bara djur”– , eller av en oförmåga att ändra vanor.

– Alla dessa fyra förklaringar är helt mänskliga. Men bara för att något är mänskligt betyder inte det att det är rätt

Här kan etiken vara till hjälp, som påminnelse att det finns rätt och fel, utifrån rimliga argument. Jag skulle gärna uppmuntra alla att ta hjälp av etiken för att se och ta ansvar. För att slippa undan sina egna undanflykter. Det kan vara befriande. En gång hörde jag någon som sa: ”Det var så skönt att bli vegan, nu slipper jag ifrån mina egna undanflykter” och fortsatte ”varför ska jag dricka det här glaset mjölk när jag egentligen inte anser att det är rätt att korna skiljs från sina kalvar?”

Offra inte tid på att diskutera hur en god människa borde vara, var en! sa Marcus Aurelius 100 år efter Kristus.

– Jag skulle vilja säga: Gör det bara. Var en god människa. Agera så att du stöttar sådan djurhållning du tycker är etiskt välgrundad. Se djuret i systemet! Empati är grunden. Sätt er in i djurens situation. Det är dit vi ska sträva, sa Helena Röcklinsberg, som gav exempel på tre teoretiska inriktningar som försöker utgå från djurets situation:

– Critical animal studies, CAS: Här är djurens perspektiv, inte människans, centralt. Säg inte mjölkko, för det är en ko, vars mjölk människor använder. Säg inte slaktkyckling, utan det är en kyckling, som människan slaktar. Djuret ska stå i centrum. CAS bygger på en maktanalys, som belyser människans dominans över djuren, och ett kritisk tänkande kring normer, traditioner och kultur som ofta upprätthåller förtryck av djuren.

Människan och djurens frigörelse är sammanflätad i CAS.

– Forskningen i Sverige inom detta fält leds av Helena Pedersen, vid Göteborgs universitet. Hon har tagit initiativ till ett nätverk i kritiska djurstudier, GU-CAS.

Ett annat sätt att förhålla sig presenteras i fältet ”The political turn in animal ethics”. Djur ses som medborgare i ett multi-artsamhälle. Rättigheterna ges på politisk nivå och det är upp till medborgarna att upprätthålla rättigheterna.

Forskarna Will Kymlicka och Sue Donaldson skiljer mellan vilda, halvvilda och domesticerade djur, där varje grupp har olika nivåer av rättigheter.

De listar vilka rättigheter djur som arbetar för människor ska ha: Djuren ska inte utföra arbete som skadar eller dödar dem, de ska räknas som samhällsmedlemmar, representeras av en fackförening, ha fritid, pauser, rimlig ersättning och få gå i pension.

– En tredje variant är Martha C. Nussbaums Capabilities Approach, CA, som vill att djur ska kunna blomstra, använda sina sinnen och agera utifrån sina känslor, vilket oftast omöjliggörs för de lantbruksdjur som hålls inom den storskaliga produktionen, säger Helena Röcklinsberg.

Läs mer om CA på nästa sida.

Alla ska blomstra

I sin nya bok lanserar professor Martha C. Nussbaum en ny rättvisenivå, Capabilities Approach, CA, som ska gälla både djur och människor. Juristen Helena Striwing har läst.

Martha C. Nussbaum är en i USA välkänd och mycket meriterad professor i Law and Ethics. Hennes författarskap är omfattande, tillika alla utmärkelser hon tilldelats. Tillsammans med sin dotter, juristen vid Friends of Animals, Rachel, som avled 2019 endast 47 år gammal i väntan på en transplantation, hann de skriva en artikelserie om de marina däggdjurens status. Efter Rachels bortgång fokuserade författaren sitt arbete på att skriva Justice for Animals – our collective responsibility, vars tillblivelse var en vision för dottern.

Tidigare teorier har varit inriktade på att människans skyldighet är att minimera djurs lidanden, men utan att ställa frågan vad som ger människan rätt att utnyttja djur på ett sätt som orsakar dem lidande. I författningar ges skyldigheter för myndigheter och enskilda att leva upp till en specificerad lägsta kravnivå för tama djur. Påföljder som förelägganden, viten, omhändertaganden, djurförbud och straffansvar för särskilt konkretiserade gärningar och för djurplågeri har införts. Men det räcker inte. Martha C. Nussbaum vill nå högre nivåer av rättvisa. Även om människor stiftar lagar och ser till att de följs, finns inget skäl till att människor endast skulle förverkliga människors väl och inte andra kännande varelsers. En rimlig utgångspunkt för samhället är att

Foto Robert Tolchin

Martha C. Nussbaum.

djuren görs delaktiga vilket förutsätter att det finns eller kan byggas upp en stabil politisk struktur, som kan förse människorna med det som behövs för deras förvaltarskap.

Hennes positiva förhållningssätt genomsyrar boken, som bygger vidare på djurvänners och djurrättsförespråkares teorier, samtidigt som hon tydliggör att de inte når upp till den rättvisenivå som hennes Capabilities Approach, CA, kräver. Capabilities leder lätt tanken till ”förmågor” men författaren avser snarare ”rättvisekrav” som alla kännande, medvetna individer äger rätt till. Alla livsformer är olika och människor är inte mer betydelsefulla än de kännande och reflekterande djuren. Hon framhåller att instrumentell påverkan är överlägsen direkt politiskt arbete, och att de som anförtros uppdraget att tillvarata djurs intressen måste vara verkligt insiktsfulla personer som kan samarbeta med djur. Vilka är de? De är människor, enskilda och forskare med djup erfarenhetsbaserad kunskap om ett visst djurslag och som därigenom fått förståelse för den stora individuella variation av personligheter som ryms inom djurslaget. Deras berättelser är viktiga kunskapskällor.

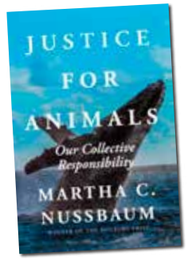

Människor måste enas om några kärnprinciper. Främst att vissa filosofiska spekulationer om grundläggande frågor som är oåtkomliga för våra sinnesorgan, som exempelvis reinkarnation, måste avfärdas och ersättas med en strävan mot flera tydliga mål, vars genomförande är obligatoriska för samhällen som säger sig erbjuda åtminstone en liten portion rättvisa. Ett sådant mål är att enskilda individer inom ett djurslag ska kunna avläsa värdet i sina insatser.

Capabilities är verklig frihet. Det omfattar en grundläggande struktur som är densamma som medfödd förmåga att kunna förverkliga mål och utveckla förmågor, som att läsa. Den omfattar också en kombinerad struktur, som består i förmågeutveckling, i samverkan med lämpliga omständigheter för individen, att välja möjligheter som är attraktiva och undvika det som individen inte vill ha. CA vill ge var och en chans att blomstra, positiva möjligheter och värdighet som egen individ.

Författaren har skapat en sinnrik virtuell konstitution och i denna lyfts fram det för oss och en del djur gemensamma intresset av att få tillbringa tid i varandras sällskap och få umgås och roa oss med varandra, viktigt för vissa men inte för alla. Till ämnets svårighet finns avsaknaden av ett globalt samförstånd om djurrättsliga frågor. Det finns inte ens ett samförstånd om att frågor om djur bör ägnas intresse. Andra svårigheter när det gäller vilda djur är att de inte är medborgare någonstans utan rör sig fritt i luftrummet, i haven och över nationsgränserna. Länder som har minst att förlora på reglering och kontroll ansluter mer beredvilligt till konventioner om skydd för vissa djurslag än länder som tjänar på jakt, slakt och lukrativ försäljning av olika djurprodukter. Rättvisefrågornas tyngsta utgifter handlar om att skydda områden från förstörelse och att rensa upp skräp, bråte och oreda i existerande habitat, till glädje för oss och för djuren. Författaren vill inge hopp: vi kan samexistera med djuren i en värld där rättvisa omfattar både människor och djur och där ömsesidigt gynnande innovationer välkomnas.

Foto: FERNVALL LOTTE/Aftonbladet/TT

Räddningshunden Killian tränar i Sverige.

Hunden Killian behövde se resultatet av sitt arbete

Ett viktigt konkret mål i CA-teorin är att djur ska se resultat av sitt arbete. Just detta ordnades för räddningshunden Killian.

I februari skedde flera förödande jordbävningar i sydöstra Turkiet och Syrien. Fler än 50 000 människor förlorade sina liv i Turkiet och räddningsinsatser från hela världen sattes in. En av dem som for till Turkiet var svenske räddningshunden Killian, som åkte ner tillsammans med sin husse Kiril Hristov och Klaes-Ola Kolberg, båda brandmän. Den sexårige golden-retrievern Killian är tränad att markera var i rasmassor levande människor finns. Han utförde ett enastående arbete; tack vare hans träffsäkra markeringar kunde arton människor grävas fram ur rasmassorna. Men efter tre sökningar blev Killian låg.

– Jag såg på honom att han var nedstämd, jag lever med min hund och ser om det är något fel, säger Kiril Hristov.

Belöningen för Killian liksom för alla räddningshundar är att få möta människan han sökt efter.

– Men eftersom vi förde en kamp mot klockan för att hinna rädda så många liv som möjligt, kunde vi inte stanna kvar och se när människan grävdes fram ur rasmassorna. Då var han redan igång med att

Foto: FERNVALL LOTTE/Aftonbladet/TT

söka upp nya personer, säger Kiril Hristov.

– När Killian inte fick se resultat av sina insatser tappade han energi. Han förlorade lusten och självförtroendet. Därför ordnade vi en figurant som gömde sig i rasmassorna, Killian fick söka, markera och figuranten tog sig ut så att han fick se den. Då lyftes Killian upp igen, fick tillbaka tempot och energin och kunde jobba vidare. Att se resultatet, få belöning, för sitt arbete är viktigt.

Hur mår Killian i dag?

– Fint, han har återhämtat sig och är igång som vanligt.

Text Katarina Hörlin

Mössen som älskar musik

Djur för intensiva samtal. Med och om varandra. De fattar beslut i grupp. Filosofen Eva Meijer bjuder på en svindlande inblick i djurens värld.

Människor har genom århundranden på olika sätt undersökt djurs förmåga att förstå språk.

– För hundra år sedan tog språkvetare hem schimpansungar som var lika gamla som sina egna barn för att jämföra språkutvecklingen. De missade helt att schimpansen redan hade ett språk, sitt eget, konstaterade den nederländska filosofen och författaren Eva Meijer under sitt föredrag Djurens språk – det hemliga samtalet i naturens värld, som även är titeln på en av hennes böcker, när hon föreläste på Djurskyddet Sveriges djurskyddskonferens på ABF-huset den 25 maj.

På väg till föreläsningen passerade hon Stockholms ström, där några personer stod och fiskade. En fisk låg sprattlande på kajen. Hon skyndade sig fram för att fösa ner den i vattnet.

– Konstigt nog kändes det som att det var den verkliga anledningen till att jag kom till Stockholm, för att hjälpa den fisken, eftersom jag var där i exakt rätt ögonblick, berättar hon någon vecka efter föredraget.

Men många förutom fisken var tacksamma för att hon kom. För väl framme på scenen i ABF-huset på Sveavägen öppnade hon inför en fullsatt sal upp dörrarna till djurens värld. En värld där den språkliga repertoaren inbegriper doft, färg, dans, ljud, beröring, glädjeskutt och sång.

– There is a lot going on! utbrast Eva Meijer.

Bläckfiskar kommunicerar genom att ändra färg.

– En bläckfisk kan ha två pågående samtal där de kanske flirtar med en indvid och visar vissa färger, samtidigt som de bråkar med en annan och visar andra.

På scenen bakom henne fanns en bild på präriehundar som stuckit upp sina små huvuden ur sanden i Arizonaöknen.

– De lever i underjordiska gångar. Eftersom de ibland måste upp och hämta föda har de utvecklat ett avancerat alarm-språk.

Några står på vakt vid öppningen och spanar. Ser vakterna någon larmar de direkt.

– De skriker inte bara rakt ut, utan larmen innehåller detaljerade upplysningar om vem som kommer. Är det en prärievarg berättar vaktpräriehundarna det. Är det en människa berättar de också om hon är beväpnad, vilket vapen, vilken färg hon har på tröjan.

> "Vi måste ändra vår syn på språk, inte se djurens som underlägset, utan lära oss deras."

– Hur har man fått fram detta? frågade någon i publiken.

– Forskare spelar in lätena, noterar plats, tid, händelse och sedan sorteras informationen i datorprogram. Lätena kopplas ihop med beteendet och de synintryck djuren haft. Allt görs digitalt. Mängden information är enorm och våra öron är inte tillräckligt förfinade för att kunna uppfatta alla detaljer i djurens språk.

Elefanter talar med låg röst. Så låg att människan inte uppfattar det. Fladdermöss och delfiner talar däremot på så höga frekvenser att inte heller det går att uppfatta av den mänskliga hörseln. Kring dessa båda djurslag, samt fåglar, har språkforskningen kommit långt.

– Fladdermössen diskuterar mycket. Det kan röra sig om gräl, där flera gaddar ihop sig mot en. När den de grälat med flyger i väg fortsätter de som är kvar att prata om den. Elefanter har ett ord för människor. Det ordet är fara. Även kycklingar talar om människor.

Alla dessa exempel, som bara är en bråkdel av vad forskare tagit reda på om djurs språk utifrån djurens egna villkor, visar att den vanliga vanföreställningen att djur bara agerar utifrån instinkt, inte stämmer. Djur resonerar. De fattar beslut i grupp. Som kronhjortarna. Vill fler än 62 procent i gruppen att de ska röra sig gör de det.

– Länge har vi trott att djur agerar på instinkt och människan genom reflektion. Så är det inte. Många djur fattar beslut efter att ha tagit in flera perspektiv.

I sin bok skriver hon om grammatik, om visuell och kemisk grammatik, vilken binas språk bygger på.

– Har vi djur i vår närhet ska vi betrakta dem utan att kräva att de ska förstå oss. Många djur kan redan upprepa våra ord. Det är inte många människor som kan härma djur lika säkert. På Centralstationen i Rotterdam finns starar som lärt sig härma avgångssignalen som ljuder innan tågens avgång. Det skapar enorm förvirring. Men djur noterar och härmar ljud i vår värld, de kan vårt språk långt mycket bättre än vad vi kan deras, säger Eva Meijer, som varje kväll musicerar med möss.

Hon berättar om relationen till och livet med dessa tio bruna honmöss i uppsatsen Learning to see Mice, som kan laddas ner gratis på nätet.

– De är uppfödda för djurförsök men användes aldrig. I vanliga fall avlivas de, men 2020 startade djurskydds- och djurrättsorganisationer ett projekt att adoptera ut mössen, både för att rädda dem och för att människor skulle upptäcka att möss är egna personligheter.

Tio av dem flyttade hem till Eva Meijer. I början tyckte de inte om hennes händer.

– Deras ansikte utstrålade avsky och de verkade faktiskt inte gilla mig så mycket, alls. Så jag bestämde mig för att försöka förstå dem. Jag började med att betrakta dem. En kväll sjöng jag, och då lyssnade de. Sedan dess spelar jag musik för dem, en timme varje kväll. De tycker särskilt mycket om ukulele. Det var som de tänkte ”She is bad, but not so bad” när hon kan ge oss denna upplevelse, säger Eva Meijer och skrattar.

Vägen till mössens acceptans startade med att hon betraktade dem.

– Utmaningen var att hitta ett sätt som de ville interagera med mig på. Inte kräva att de skulle anpassa sig. Vi måste lämna vår egocentriska hållning.

Det finns en politisk dimension i allt detta. Djur har hela tiden talat. Det är dags för oss att höra vad de vill och ge dem det.

– Vi måste ändra vår syn på språk, inte se djurens som underlägset, utan lära oss deras. Lära oss deras hälsningsritualer, lyssna och hitta sätt att samtala och leva samman. Vi är på jorden en så kort tid tillsammans. Djur bör ingå i de politiska beslutsprocesserna. Deras behov måste räknas in.

Dessutom har vi mycket att lära av djuren. Eva Meijer har gjort det.

– En mus blir två år gammal. På denna utmätta tid ska de gå igenom livets alla faser. Låter vi dem göra det på sitt eget sätt kan de lära oss vad som är verkligt viktigt i livet. Möss skyddar varandra, de sörjer när någon i gruppen dör, de begraver den döda och tar hand om varandra, säger Eva Meijer, tystnar och tillägger:

– Och några av dem tycker om att lyssna på ukulele. Av allt de gett mig är det minsta jag kan göra att spela för dem. ✖

Kleinoor, Lill-Öra, är lugn och nyfiken och hon tycker mycket om att höra Eva Meijers röst. Möss sjunger också själva. Tonerna är så högfrekventa att vi sällan uppfattar dem med blotta örat. Möss som föds upp för att användas i djurförsök sjunger både medfödda sånger och lär sig nya.

Foto: Eva Meijer.

Eva Meijer.

Foto: Sebastian Stevenjers.

Fiskar kommunicerar genom beröring

En form av kommunikation är beröring. Hormonet oxytocin får både djur och människor att må bra. Studier visar att oxytocin kan utlösas hos både hund och människa när hunden klappas. I vissa fall frisätts det redan när hundens och människans blickar möts. Oxytocinutsöndring sker även mellan fiskar.

– De små putsarfiskarna putsar större fiskar. Det är regelrätta köer till putsarfiskarna ute i revet. De stora fiskarna väntar på sin tur och putsarfiskarna tar klient för klient, säger fiskforskaren Svante Winberg.

De tar främst bort parasiter som satt sig på fjällen med sina läppar, men kan också simma in i munnen och dra bort sådant som fastnat mellan tänderna. Ibland tar de sig en bit slem eller biter i gälen. Då blir klienten arg och simmar bort. Putsarfisken simmar efter, ställer sig på klientens rygg och roterar sina fenor, som massage.

– Det blidkar klienten. Mätningar visar att det sker en oxytocinfrisläppning när putsarfisken masserar, säger Svante Winberg och tar upp våra likheter:

– Människan och zebrafisken hade för 400 miljoner år sedan en gemensam förfader. På gennivå är vi till 70 procent identiska. Fiskar lever ett känslosamt liv och har komplicerat beteende. De ska behandlas med samma respekt som alla andra djur. ✖

Putsarfiskar.

Foto: iStock

Enkät & text Katarina Hörlin

Märkliga missförstånd

Dumma djur – eller märkliga missuppfattningar var temat på Djurskyddet Sveriges djurskyddskonferens. Vi frågade föreläsare och besökare: Vilka är de vanligaste, värsta eller märkligaste missförstånd du möter som rör djur?

Att djur saknar känslor

Kerstin Linde, Djurskyddet Sveriges kassör och ordförande i Djurskyddet Karlshamn:

– Att djur inte har känslor. Jag tycker ofta man möter människor i samhället som säger ”det är ju bara en katt” eller det ”är ju bara en hund”. Som att djur på något sätt skulle vara mindre värda.

Stress är inte glädje

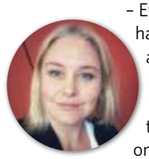

Helena Risinger, ansvarig för värdegrundsmaterialet REDE:

– Ett missförstånd som jag själv hade, men tack vare att jag arbetar på Djurskyddet Sverige har lärt mig, är att förstå när en hund blir stressad. Ta hundmöten, jag trodde att hundar tyckte om att hälsa på andra hundar och att de ville göra det. Många hundar viftar ju på svansen och det är lätt att tolka som att hunden är glad. Men det kan också innebära att hunden är stressad. Det är ju långt ifrån säkert att en hund vill hälsa på en främmande hund. Att se, tolka och förstå de tecken som hundar visar har jag lärt mig på Djurskyddet.

Behov att följa oss

Emelie Deboussard, Kognitionsetologerna:

– Att djur har ett inneboende behov att utföra det människor vill att de ska göra. Som att djuren inte har en egen lust eller nyfikenhet utifrån sig själv. Missförståndet brukar gå upp för dem när det uppstår problem och de söker hjälp att lösa problemen, först då inser många att djuret är en egen individ.

Klarar sig själva

Kicki Holmberg, Djurskyddet Strängnäs:

– Att djur klarar sig själva. Låt dem gå ute. Det gäller särskilt katter, och det missförståndet eller man kanske ska kalla det ursäkten möter jag ofta. Men det stämmer ju inte. Katter klarar sig inte själva. Det märker ju vi inte minst genom vårt katthem.

Fiskar inte känner

Paula Kanberg, läkepedagog:

– Att fiskar inte känner något. De är kännande varelser, det är belagt och märkligt att inte alla kan ta till sig det. Jag tänker också på snabbväxande broilers i kycklingindustrin. De behandlas som om inte heller de kunde känna något.

Avla på defekter

Helena Röcklinsberg, lektor i djuretik, SLU:

– I mitt vanliga liv med hästar, katter, höns och hundar möter jag faktiskt inga stora missuppfattningar. Det är nog för att de är insatta personer, men en av de värsta märkligheter – eller vad jag ska kalla det – är när personer med berått mod avlar på djur med defekter. De som inte kan ta till sig att hundar och katter behöver kunna andas normalt för att leka och springa, eller till och med tycker det är ok hundar blir blå och svimmar i sommarvärmen. Att avla fram nya individer till ett medfött lidande, bara för att de vill eller kan göra så, det är för mig ett ofattbart märkligt sätt att förhålla sig till djur – som man dessutom ofta säger sig älska.

Bedömer djur efter oss

Karolina Lasses, nationell pedagogikansvarig Hundstallet:

– Att tro att djur är dumma. Vi designar ofta tester som helt utgår från människan i stället för från djuren. Vi måste sätta oss in i deras värld: hur upplever djuret sin omvärld? Våra begränsningar är verkligen deras förlust. Ta spegeltestet, ett sätt att mäta djurs medvetenhet eller intelligens, där man satt en prick på djurets panna och om det ser sig i spegeln och försöker ta bort pricken är det ett tecken på att djuret är medveten om sig själv. Det testet är inte rättvisande för alla arter. Hund är en av de arter som bevisligen är självmedvetna men först då frågan ställdes på ett relevant sätt för en hund, när spegeln i testet ersattes av en doftspegel så fick man en rättvis bild av hundens medvetande, utifrån arten hunds villkor. Det som gör mig mest upprörd är att vi människor tar oss rätten att döma ut vissa djur som dumma, när vi själva inte ens satt oss in i hur ett djur upplever världen.

Höns är virriga

Per Jensen, professor i etologi och författare till boken Världens vanligaste fågel – en kärleksförklaring till höns:

– Det finns en märklig missuppfattning om höns att de är virriga och ointelligenta. I själva verket är det fåglar med ett rikt språk, förmåga att lösa problem, empati och smarthet. Jag tror att det är en skyddsmekanism, många skulle nog ha svårt att försvara hur vi behandlar kycklingar och höns i ägg- och köttproduktionen om man erkände hur kännande och smarta djur det faktiskt handlar om.

Fjäderfä vill inte gå ut

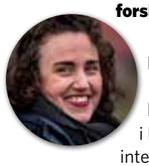

Lina Göransson, veterinär och forskare, SLU:

– Något som jag hört både forskare och lantbrukare säga är att höns och slaktkycklingar i kommersiell produktion inte är särskilt benägna att lämna stallet trots att de har tillgång till utevistelse eftersom de har allt de behöver inomhus det vill säga mat och vatten, en ströbädd och skydd över huvudet. Med tanke på att vi vet att fjäderfä är nyfikna och gärna utforskar sin omgivning, hellre utför födosöksbeteenden utomhus om de har möjlighet, och går ut betydligt mycket mer om de har en utomhusyta med växtlighet och andra skydd, känns det ändå rimligt att dra slutsatsen att de nog gärna vill men kanske snarare inte vågar.

Förmågorna djur besitter

Denna lista hade kunnat vara oändlig. Varje djur har unika förmågor. Här är några.

Foto Katarina Hörlin.

Grisens tryne

Ett tryne kan lyfta och rulla i väg stenbumlingar på upp till 100 kilo. Att förneka en gris sitt naturliga beteende att böka och lust att använda sitt tryne är inte rätt. I dag hålls 99 procent av alla grisar i Sverige inomhus. Året runt. Det handlar alltså om mer än en miljon trynen som aldrig får möta jorden.

Foto Emma Brunberg.

Ledarfårens sällsamma förmågor

De är tunnare och lugnare än andra får och har dessutom förmågan att förutse oväder. På Island finns knappt tusen ledarfår. De känns igen på sin skarpa blick som tycks se och förstå omgivningen på ett unikt sätt. De andra fåren följer ett ledarfår. Det har deras fulla förtroende, och förvaltar det väl. Vid fara leder de alltid sin flock hem igen.

– Ledarfåren är några av de mest fascinerande djur jag vet. De liknar ingen annan fårras, säger Emma Brunberg, sakkunnig hos Djurskyddet Sverige.

På Svalbard finns ett museum med en permanent utställning om dem.

Höns unika synfält

Men först: Näbben! Den är full av känsliga nerver, hönsen använder inte den främst för att picka med, utan för att känna sig fram och orientera sig i tillvaron.

– Med tanke på det är det extra tragiskt att nästan alla värphöns i vår omvärld får halva sin övernäbb bortklippt direkt efter kläckningen. De berövas sitt viktigaste känselsinne och känner fantomsmärtor i resten av livet. Så kallad näbbtrimning är förbjudet i Sverige men görs i andra länder för att undvika fjäderhackning, sa Per Jensen som även lyfte fram hönornas syn.

– Synen är konstruerad så att de samtidigt med ena ögat kan se ett litet frö på marken 20 centimeter framför sig och med det andra 150 meter upp i himlen så att inga farliga rovdjur ska ta dem. Hönsens färgseende noterar dessutom flera miljoner gånger fler färgnyanser än vad människans gör.

Ökenflyghönans flaskfjädrar

Hur är det möjligt att höns överlever i öknen? Frågan har äntligen fått sin lösning. De förvarar vatten i fjäderpennorna som likt flaskor kan fyllas på och täppas igen. På så sätt kan vattnet användas under lång tid, avslöjar Illustrerad vetenskap.

Skydda din katt om något händer

Visste du att 9 av 10 hundar i Sverige är försäkrade – men bara varannan katt? Tillsammans med Djurskyddet Sverige vill vi ändra på det. En kattförsäkring gör djurlivet så mycket tryggare. Blir ditt djur sjukt eller skadat behöver du inte oroa dig för att betala hela veterinärvårdskostnaden själv – utan din katt får alltid den hjälp den behöver.

Vilken hjälp ingår i vår kattförsäkring?

- Fri sjukvårdsrådgivning via Djurens vårdguide om vilken vård din katt behöver – som 1177 fast för djur.
- Tre besök per år hos den digitala veterinären FirstVet.
- Samma veterinärvårdsbelopp under hela kattens liv, om den blir sjuk eller skadar sig.

If är stolt samarbetspartner till Djurskyddet Sverige.

djurskyddet SVERIGE

Skanna QR-koden eller gå in på if.se/djurskyddet för att läsa mer om vårt samarbete med Djurskyddet och hur enkelt du försäkrar din katt.

Text & Foto Katarina Hörlin & L

Rätt vinkel för chipmärkning.

Stina Lundstedt och Anniken Jakobsen Johansson, Djurskyddet Skellefteå.

HÄR LÄR DE SIG CHIPPA

Fler än tjugo djurskyddare samlades en tidig aprilmorgon på ett hotell i Nacka för att gå den sista delkursen i att id-märka hund, katt och kanin.

Den första delkursen var teoretisk och hölls via nätet. Nu är det dags för praktik. Instruktören Lovisa Bång, legitimerad djursjukskötare, som arbetar med anestesi på ett av Stockholms större djursjukhus har lång vana av att ge injektioner.

– Det är en teknik- och övningsfråga. Det skiljer inte så mycket mellan att ge en spruta och att föra in ett chip. När vi för in chipet ska vi ha rätt vinkel, djuret vara still. Det är bra att vara snabb och resolut när det är dags, så att djuret inte känner sig fasthållen, säger hon.

Vid tre stationer fick deltagarna från djurskyddsföreningarna lära sig hur chipet skjuts in, hur handleden ska vinklas, vikten av att läsa av chipet med avläsaren innan det tas ur sin påse och att få djuret att inte kränga med huvudet.

– Ta det lugnt och metodiskt. Chipet ska sitta en livstid, varje mikrochip håller för en miljon avläsningar, så det är viktigt att det blir rätt.

Från och med i år är det obligatoriskt att id-märka och registrera katter i Sverige. Djurskyddet Sverige har bekostat kursen för en deltagare från varje djurskyddsförening.

– De kommer att spara mycket tid och pengar när de själva chippar. Dessutom blir det ytterligare ett sätt att höja kattens status, säger Anna Lundvall, sakkunnig hos Djurskyddet Sverige.

Vid en station fick deltagarna öva på att hantera levande djur. Lovisa Bångs fina bordercollies Ned och Nock, båda två var kursens mest populära inslag, assisterade genom att låta deltagarna känna igenom, dock inte sticka, dem.

Vid den andra stationen sköts chip in i bananer, och vid den tredje sattes chip in i döda råttor, som annars skulle blivit ormfoder.

– Jag tycker inte att det är särskilt svårt, jag arbetar inom vården och är van vid att hantera kanyler, vid provtagningarna, säger Anniken Jakobsen Johansson från Djurskyddet Skellefteå.

Även föreningskompisen Stina Lundstedt är van vid att ge sprutor.

– Det svåraste är kanske att få djuret att vara lugn och sitta still. Men jag ser inte att det här skulle vara några problem. Det är fint att vi fått chans att gå den här utbildningen, sa hon.

Chipet är cirka 14 millimeter och ska sättas i hudens fettlager vid skuldrorna.

– Håll gärna kvar inskjutningssprutan en stund och tryck till chipet, så att det inte riskerar att glida ut igen, tipsar Lovisa Bång.

Det är mycket sällsynt att djur skadas, men för säkerhets skull är det bäst att rikta chipet mot svansen – inte mot nacken.

– Tänk på att alltid dra avläsaren över djuret innan du chippar för att vara helt säker på att det inte sitter ett chip redan. Det har hänt att en hund fått två chip, min hund från Skottland visade sig ha ett redan trots att ingen veterinär hittade det, utan det upptäcktes när han fått i sitt nya. Jag opererade ut det ena gamla eftersom vi tävlar så mycket att det ställt till stora problem vid varje inchecking, säger Lovisa Bång.

Lise-Lott Eriksson, Djurskyddet Västervik, var nöjd med kursen.

– Att själv kunna chippa får vi stor glädje av. Varje veterinärbesök som vi inte behöver göra utan kan klara själv är värdefullt.

Var det svårt?

– Nej, inte alls. Det här gick bra!

Det som återstår efter dagens lektion är att göra ett sluttest, som sker via nätet på en undervisningsplattform.

Utbildningen är godkänd av Jordbruksverket. ✖

Lovisa Bång, Instruktör.

Cornelia Brånfelt, Djurskyddet Skaraborg, är snart id-märkare.

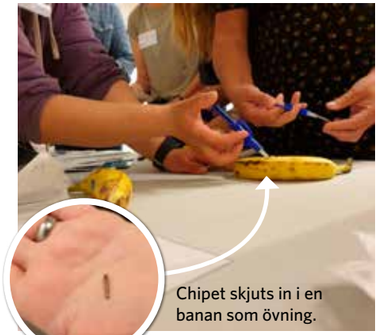
Chipet skjuts in i en banan som övning.

Tålmodige Nock ställde upp som träningshund.

Text Katarina Hörlin **Foto** Jessica Blohmé

Flera fina föreläsningar avnjöts.

Djurskyddet Norra Halland och Vilsna tassar möttes.

Prisade Djurskyddet Mälartassen.

Rekordmånga deltog på årets föreningsdagar

Chipkursen hölls i samband med årets föreningsdagar. Rekordmånga deltagare slöt upp från Skellefteå i norr till Flyingebygden i söder. Fina föreläsningar hölls av bland andra kognitionsetologen Emelie Deboussard som talade om operant betingning, positiv och negativ förstärkning, positiv och negativ bestraffning. Maria Gustavsson berättade om kaninen ur ett djurskyddsperspektiv. Vid kvällens middag delades utmärkelsen Årets kampanj för djuren 2023 ut. Djurskyddet Mälartassen i Köping fick ta emot den för sin framgångsrika id-kampanj i våras, där de erbjöd 130 katter att id-märkas till ett förmånligt pris. Kampanjen hann knappt börja innan alla platser tagit slut. En succé!

”Det här är oerhört stort för oss, då vår förening inte är så gammal, och vi inte kunnat etablera oss på det sätt vi tänkt på grund av pandemin. Så det var en fin bekräftelse på vårt arbete, och här måste vi förstås speciellt tacka bästa AniCura Arboga Djurklinik för samarbetet! Utan dem hade det ju inte varit möjligt, det var ju de som gjorde jobbet” skrev vinnarföreningen efter prisutdelningen. ✖

Katten Billy har fått ett för-evigt-hem!

Den räddade katten Billy som fick hjälp att raka bort alla tovor, vilka satt som ett stort pansar runt honom, som vi skrev om i förra numret har fått ett nytt för-evigt-hem. Nya hemmet berättar att han kryper in under täcket, sitter i knäet och är så tillgiven och ger så mycket till sin nya familj. Precis som de gör för honom: en ny chans till ett nytt liv! skriver Djurskyddet Flyingebygden, föreningen som räddade honom. ✖

Text Ida Svartveden **Foto** Privat

HISTORIEN BAKOM RUBRIKERNA

Den franska hunden Naïa hade änglavakt när hon överlevde en gasexplosion i Älvsjö för snart ett år sedan. Tack vare snabb mobilisering av stöd kunde hon få de operationer hon behövde – medan husse låg i koma.

Det var den 25 juni i fjol som det franska pensionärsparet Luc och Catherine le Brun parkerade sin husbil på en tankstation för fordonsgas i Älvsjö utanför Stockholm. På parkeringen var det mycket lugnt, så Luc och Catherine lät sin femåriga American staffordshire terrier Naïa springa omkring lite medan de skulle fylla på gas.

– Vi har haft Naïa sedan hon var en liten valp. Hon har alltid följt med oss i husbilen när vi åkt runt i Europa. Förra sommaren satsade vi på en semester i Norden, så innan vi kom till Sverige hade vi varit i Danmark, och sedan planerade vi att åka vidare till Finland och Norge, berättar Luc le Brun.

Lucs minne av själva olyckan är dimmigt. Han minns att han och Cathrine gick för att fylla på gas, vilken de förvarade i ett separat utrymme på utsidan av husbilen. Detta var något de gjort många gånger förut utan problem. Varken Luc eller de mekaniker som tittat på husbilen efter olyckan har någon förklaring till varför det gick så ödesdigert fel denna gång.

svt NYHETER

STOCKHOLM

Husbil har exploderat i södra Stockholm

Efter husbilsexplosion i Älvsjö – kvinna död

Gasexplosionen var öronbedövande och hördes i hela Älvsjö, vilket lokal media kom att rapportera om.

– Jag minns bara en enorm smäll. Sedan har jag dimmiga minnen av hur räddningspersonal anländer. Jag minns hur jag låg på marken och såg att min högra hand var borta. Och jag såg också att min fru låg på marken, berättar Luc och rösten stockar sig.

Polis och ambulans kom snabbt till platsen. Luc fördes till sjukhus men Catherines liv gick inte att rädda.

– När jag vaknade på Karolinska efter en vecka i koma var det med stor sorg jag fick veta att min fru hade dött, och att jag hade förlorat en arm och ett ben, säger Luc som nu befinner sig i Frankrike.

I takt med att Luc återfick sina krafter fick han reda på vad som hänt Naïa, som också skadades svårt i samband med olyckan.

– Eftersom jag låg i koma var det svårt för djursjukvården att veta hur de skulle agera. De papper vi hade på henne hade förstörts i explosionen och djurkliniken hon kom till visste inte om hon hade någon försäkring.

Att Naïa behövde akut vård var dock ett faktum. Hon hade skadat ett bakben svårt i olyckan. Två djurskyddsorganisationer engagerade sig nu för att hjälpa Naïa: franska Brigitte Bardot-fonden och Djurskyddet Sverige. Organisationerna mobiliserade finansiering och beslut togs att Naïa skulle opereras, oavsett om hon hade försäkring eller inte. Djurskyddet Sveriges lokalförening Kattvärnet i Haninge ställde upp och Djurskyddet Sveriges generalsekreterare Åsa Hagelstedt for till veterinärkliniken och betalade de drygt 70 000 kronor som operationen kostade. Detta ihop med klinikpersonalens insatser gjorde att Naïa överlevde. På kliniken, som inte vill skylta med sitt namn, opererades frakturen Naïa hade på höger calcaneus. Frakturen stabiliserades med kompressionskruvar, LCP-platta och skruvar.

– Jag är så tacksam för all den hjälp som Naïa fått av alla inblandade. För mig betyder det oerhört mycket att hon finns kvar, hon är också en överlevare, och hon påminner mig om alla de fina stunder jag och Catherine haft tillsammans. Vi hade försäkring för Naïa så det blev till slut inga finansiella utgifter för djurskyddsorganisationerna, säger Luc.

Första gången Luc träffade Naïa efter olyckan beskriver han med glädje i rösten. Det var drygt två månader efter olyckan, och hela familjen fanns då samlad i Frankrike. Och även om Luc har fem barn så beskriver han Naïa som det sjätte.

– Det var lite som ett mirakel att träffa henne igen. Jag är så van att ha henne i närheten, sittandes i Catherines knä, i soffan, i husbilen. Vi har alltid haft henne nära oss, säger han.

Lucs svåra skador gjorde det omöjligt för honom att själv ta hand om Naïa under det första året efter olyckan. Efter tiden på sjukhus i Sverige förflyttades han till ett rehabiliteringshem i Frankrike där han fick hjälp med proteser till arm och ben.

I början av maj kunde han dock återvända till sitt hus i Cherbourg i västra Frankrike.

Även Naïas väg tillbaka till ett normalt hundliv efter skadan har varit lång. Hon hade tur att det fanns fransk personal på kliniken där hon opererades som tog med henne tillbaka till Frankrike. Ytterligare ett bevis på det engagemang som djurkliniken visade Naïa.

Luc le Brun och Naïa är tillsammans igen.

– Under min rehabilitering har Naïa bott hos min bror Jean-Claude och svägerska Marie-Laure. Efter operationen i bakbenet fick hon inte gå, så de köpte en barnvagn som de körde henne i. I dag kan hon springa på stranden som vanligt, berättar Luc.

Han är nu mycket glad över att kunna flytta tillbaka till sitt hus, och att själv kunna ta hand om Naïa igen. Hon ger honom motivation till att bygga upp sitt nya liv, med nya vanor.

– Jag har beställt en trehjulig cykel som hon och jag kan göra utflykter med, säger Luc.

Han funderar då och då på vad som skulle ha hänt med Naïa om inte djurskyddsorganisationerna så snabbt ryckt in och garanterat att finansiera hennes operationer. Och om inte personalen på djurkliniken lagt ner så mycket arbete för att hjälpa henne. Kanske skulle hon ha avlivats. Han vet inte.

– Det betyder jättemycket för mig att hon finns. Jag är inte ensam, säger Luc.

Tycker du att Naïa förändrats efter olyckan?

– Hur hon var direkt efter olyckan vet jag inte, jag träffade henne först två månader efter olyckan, men enligt alla som tog hand om henne var hon en liten boll av kärlek. Hon var mycket omtyckt på veterinärkliniken i Sverige där hon stannade i nästan en månad. Hon är fortfarande lika gosig som hon var innan olyckan, och väldigt sugen på kel och kramar. Sedan drygt en månad tillbaka har hon återfått sin energi och börjat leka med hundleksaker igen, säger Luc som nu går ett nytt liv till mötes, tillsammans med sin Naïa.

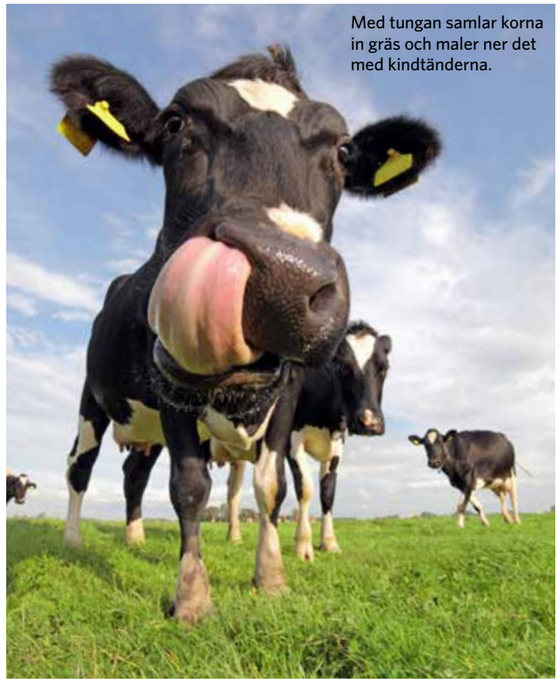

Med tungan samlar korna in gräs och maler ner det med kindtänderna.

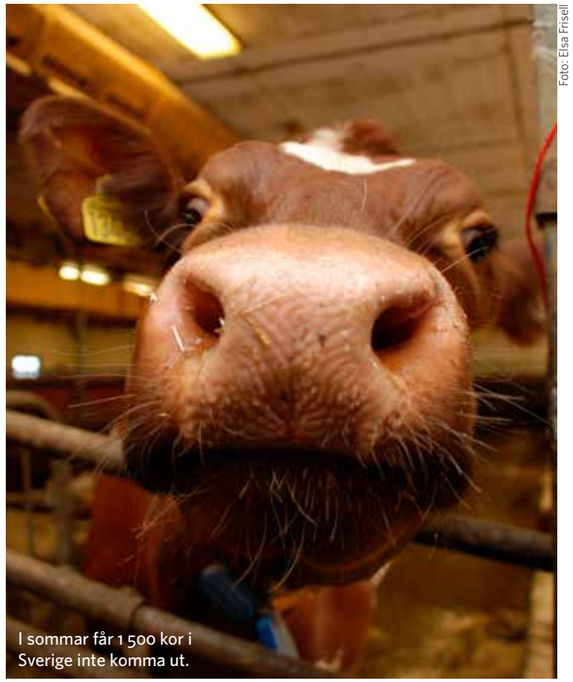

Foto: Elsa Frisell

I sommar får 1 500 kor i Sverige inte komma ut.

KOR HÅLLS INNE HELA SOMMAREN – MEJERIER TAR EMOT MJÖLKEN

Gårdarna i Växa Sveriges djurförsök kan inte leverera mjölkråvara till Arlas färsk- och dryckesmjölk eller till ekologiska produkter, enligt Arla Sveriges presschef. Men det kan ingå i Arlas icke-ekologiska sortiment av smör, fil, yoghurt och ost.

Alla mjölkkor i Sverige har rätt till sommarbete. Men Växa Sverige, som ägs av LRF, har fått tillstånd att utföra ett djurförsök där upp till 1 500 kor får hållas inne i lösdriftsstall arton månader i sträck. Tillståndet gäller sju besättningar i Kalmar, Uppsala, Jönköpings, Västra Götalands och Gävleborgs län. Vilka gårdar som ingår är inte offentliggjort men mjölken från korna kommer att fortsätta levereras till mejerier. Hur ska konsumenterna nu veta att mjölken kommer från en ko som fått gå ute på sommaren?

Landets största mejeriaktör Arla kan inte garantera sina kunder att korna som levererat mjölk till alla deras mejeriprodukter har fått gå ut på sommarbete.

– De gårdar som ingår i forskningsprojektet får leverera till sina respektive mejerikooperativ, det gäller även Arla. Gårdarna kan dock inte leverera mjölkråvara till Arlas färskmjölk eller dryckesmjölk eller någon av Arlas ekologiska produkter, där vi garanterar extra långt bete. De konsumenter som vill vara säkra på att ingen mjölk från forskningsförsöket ska finnas i mejeriprodukterna kan välja Arlas dryckesmjölk eller alla våra ekologiska produkter, svarar Max Wallenberg, presschef Arla Sverige.

Då är det produkter som icke-ekologisk fil, icke-ekologisk yoghurt och icke-ekologisk ost som kan komma från kor som deltagit i försöket?

– Det stämmer.

Emma Brunberg, sakkunnig hos Djurskyddet Sverige, undersöker för konsumentguiden Handla Djurschyssts räkning vilka av de större svenska mejerierna som kan garantera att den mjölk de tar emot inte kommer från kor som ingår i projektet.

– Det finns nog ingen djurskyddsfråga som rör lantbruksdjur som är mer viktig för konsumenterna än kornas betesrätt. Konsumenter vill att kor ska beta!

Vad säger du om Arlas svar?

– Det innebär att det inte går att enbart välja en svensk ost från Arla, utan konsumenten som vill ha ost måste köpa en ekologisk för att vara säker på att kon fått gå ute på sitt lagstadgade sommarbete, och sådana är det ganska ont om. Det gäller alltså också filmjölk, yoghurt, creme fraiche, smör – alla konsumenter som inte vill stötta en djurhållning där kor hållits inomhus i arton månader måste välja ekologiskt eller avstå från Arlas mejeriprodukter i dessa varukategorier, säger Emma Brunberg.

Hennes kartläggning av vilka de stora mejerierna som producerar mjölk och andra mejeriprodukter som eventuellt har leverantörer som ingår i Växa Sveriges djurförsök beräknas vara klar när denna tidning är ute. Se www.djurschysst.se om den finns där.

– Vi har frågat ett tiotal mejerier som både producerar mjölk och andra mejeriprodukter om deras leverantörer ingår i projektet. Många svarar faktiskt att deras leverantörer inte kommer att ingå i Växas försök, det är såklart positivt! Men vi kommer inte att kunna kartlägga alla mejerier, utan jag uppmanar alla konsumenter som brukar köpa mejeriprodukter att ställa frågor i affären och till leverantörerna så att ni får veta om korna varit ute.

Debatten om detta djurförsök har pågått hela våren, och i april nådde den en helt ny nivå när en ledarskribent på Gotlands Allehanda uppmanade till fler moderna stall och ett avskaffande av beteskraven: för kornas skull.

– Stallen är kanske mer moderna. Men en ko är fortfarande en ko, och hon behöver beta, kommenterade Djurskyddet Sveriges generalsekreterare Åsa Hagelstedt.

Vill du läsa mer om argumenten för att utföra detta djurförsök som fått tillstånd att bryta mot svensk lagstiftning? Läs på webbtidningen, tidningen.djurkyddet.se sök: Växa Sveriges djurförsök. ✖

HON FÖR DJURS OCH KONSUMENTERS TALAN

Hur påverkar det starka svenska djurskyddet svenska livsmedelsproducenters konkurrenskraft? Det vill regeringen utreda. I expertgruppen ingår Gunnela Ståhle.

Hallå där, Gunnela Ståhle, ordförande i Vi Konsumenter och styrelseledamot i Djurskyddet Sverige! Du har blivit utsedd som expert i regeringens utredning om stärkt konkurrenskraft för livsmedelsproducenter och ett stärkt djurskydd. Många tongivande djurskyddsexperter blev både glada och lugnade när nyheten kom att just du och World Animal Protection Sveriges generalsekreterare Roger Pettersson förordnats som experter. Hur ser du på ditt uppdrag?

– Det är ansvarsfullt och utmanande!

Vad är mest utmanande?

– Precis som konkurrenskraftsutredningen 2015 så verkar även den här utredningen hålla fast vid föreställningen att djurskyddsbehoven är fördyrande. Det är främst beteskraven för mjölkkor och förprövningen vid ny- eller ombyggnad av stallar, som jag tror blir knäckfrågor. Beteskravet är lättare att kommunicera och här har vi verkligen opinionen med oss. Konsumenterna vill att korna ska vara ute och beta. Sedan behöver frågan drivas vidare så att även tjurar får komma ut på bete. Fler nötkreatur måste få komma ut. Att en slopad obligatorisk förprövning vid stallbygge från djurskyddssynpunkt innebär risk för försämrat djurskydd är svårare att förklara enkelt men jag tror att frågan kommer att få mer uppmärksamhet inom kort!

– Jag vill gärna också nämna strömaterial till grisar, som i direktivet tas upp som ett högt ställt djurskyddskrav. Men berikning i form av halm är en förutsättning för att grisar ska kunna utöva naturligt beteende, att svenska grisar får tillräckligt med halm i boxarna är en av flera anledningar till att svansbitning inte är lika vanligt här och att vi kan följa EU-förordningen som säger att rutinmässig kupering inte är tillåten. Här kommer vi även in på grisars hälsa och antibiotikafrågan. Allt hänger ihop. Berikning är grundläggande. Inte fördyrande precis som flera forskare framhöll i en debattartikel i Aftonbladet.

Gunnela Ståhle.

Foto Sandra Rönnsved

Känner du inspiration inför uppdraget?

– Ja! Verkligen. Jag älskar ju sådana här frågor, där konsumentperspektivet och djurskyddsperspektivet tydligt hänger ihop. Utredningen heter ju Stärkt konkurrenskraft för livsmedelsproducenter och ett starkt djurskydd, så min ambition är att det ska bli en seriös utredning av kostnader och intäkter, som faktiskt slår fast det som redan är känt: att ett högt djurskydd är en konkurrensfördel, säger Gunnela Ståhle.

Utredningen ska vara klar senast 30 juni 2024. Den leds av utredaren Elisabeth Nilsson. Utredaren utser inte expertgruppen utan personerna i den förordnas av landsbygdsministern.

De övriga som utsetts att ingå i expertgruppen kommer förutom från regeringskansliet och departementen från organisationer som World Animal Protection, Gård & djurhälsan, Jordbruksverket, Svensk Fågel, LRF, Växa Sverige och Livsmedelsföretagen. ✖

Text & Foto Jeanette Thelander

REWILDING GÖR DJUREN OLIKA INFÖR LAGEN

I Danmark har det blossat upp en het debatt kring så kallad rewilding. Kritikerna anser att det handlar om att runda djurskyddslagen under förevändning att gynna den biologiska mångfalden. Anhängarna ser det som ett spännande biologiskt experiment.

Vägen till Molslaboratoriet slingrar sig upp på kringliga grusvägar. Inte så långt härifrån ligger Himmelbjerget, Danmarks mest kända berg, som man långt in i vår tid också trodde var det högsta. Uppe på höjderna ligger vitkalkade stenkyrkor, korsvirkesgårdar med halmtak och solgula rapsfält varvade med spädgröna åkrar sträcker sig ner mot Kattegatts djupblåa vatten.

En vacker försommardag som denna är det svårt att värja sig mot idyllen som strålar ut från Mols nationalpark, där Molslaboratoriet är en del.

Men idyllen är bedräglig. Marken är sandig och torr och gräset kämpar för att överleva både torka och desperat betande mular. I nationalparken finns enligt den senaste statistiken 22 hästar och 13 nötkreatur. Normalt skulle en hävdad betesmark på ungefär 40 hektar kunna ge tillräckligt med bete åt djuren sommartid. Vid en dubblering till 80 hektar skulle man även kunna skörda vinterfoder till dem. Därför låter det kanske som att 120 hektar, vilket är området som djuren är inspärrade på, är tillräckligt för att föda dem. Men drygt hälften av området är skogbeklätt, en del består av kärr och sumpmark och resten av marken består endast till en liten del av något som skulle kunna liknas vid mycket mager och torr betesmark.

– Men snart försvinner gräset härifrån, du ser här, all örnbräken som är på väg upp, säger Lotte Bøgedal och drar lätt i en ormbunksstjälk som redan hunnit bli en dryg halvmeter.

Lotte är hästveterinär och som sådan djupt bekymrad över vad som försiggår på Molslaboratoriet.

Framför allt är det betesdjurens foder – eller snarare brist på – som oroar henne. Lotte har varit engagerad i djuren på Molslaboratoriet i ett och ett halvt år och har sett dem svälta, särskilt om vintern.

På grannfastigheten mitt emot Molslaboratoriet finns en av Danmarks blivande naturnationalparker, Mols Bjerge, där samma policy och syn på djuren tillämpas som i nationalparken Molslaboratoriet. I en tillsynsrapport som läckte ut till press och allmänhet 2021, konstaterade den inspekterande veterinären på Mols Bjerge att hon aldrig sett något liknande under sina yrkesår. Två stutar och fyra kor hade dött av svält och dräktiga kor hade aborterat döda kalvar. De avmagrade djuren hade i ren desperation ätit bark från träden upp till två meters höjd. En ko visade under samma period kraftiga förgiftningssymptom och gick inte att rädda trots veterinärbehandling.

Samtliga inblandade myndigheter var överens om att det hade gått för långt. I dag utfodras djuren i Mols Bjerge två gånger i veckan.

Men på Molslaboratoriet, där rewildingexperimentet pågått sedan 2016, utfodrar man inte djuren av princip. I stället skjuter man de djur som riskerar att svälta ihjäl. Under vintern 2019-2020 sköt man 67 procent av djuren. 28 nötkreatur och 15 hästar, innan de mötte svältdöden. Enligt Lotte Bøgedal var de överlevande djuren ändå i så dåligt skick att det under efterföljande vår och sommar inte föddes en enda levande kalv och bara ett föl.

– På Molslaboratoriet blir djuren aldrig äldre än sex år, säger Lotte.

Även sommartid råder det brist på mat.

Foto: Jeanette Thelander

Exmoor-ponnyerna som har satts ut på området sätter tjock vinterpäls som skyddar dem mot kylan. På våren ska pälsen fällas, men vid svält, mineral- och/eller vitaminbrist eller vissa sjukdomar behåller djuren den tjocka pälsen även på sommarhalvåret.

Det lilla som finns är nergnagt till jorden. Det innebär att hästarna får i sig massor av sand när de gnager på det i stort sett obefintliga gräset – sand som sjunker till botten i tarmarna och ger sandkolik. Nötkreaturen som måste ha någorlunda långa strån för att kunna vira om tungan och dra av det (de saknar tänder i överkäken och måste slita av gräset med tungan) har inte en chans att få i sig något gräs. Både hästar och nötkreatur står inne bland träd och björnbärssnår och stoppar i sig det de kan, även giftiga växter – alternativet är ju att svälta.

– På sommaren ser det grönt ut här, men du ser ju vad det är som frodas, säger Lotte och sveper ut över landskapet med armen.

Jo, vem som helst med erfarenhet av hästar blir förskräckt av vegetationen. Vart man än vänder blicken sprider harginsten ut sig. På många håll anses den invasiv. Vacker med sina gula blommor, men giftig för både hästar och kreatur. SVA, Statens veterinärmedicinska anstalt, konstaterar att ”hela plantan är giftig på grund av sitt innehåll av alkaloider” och att den ger upphov till excitation, diarré, förlamningar och nedsatt hjärtrytm. Örnbräken kommer snart att spänna ut sina gröna paraplyer över marken och effektivt kväva all växtlighet där under. Växten är även den giftig för djuren. I skogsdungarna som kringgärdar den öppna ytan reser sig stora ekar som om hösten – när djuren börjar bli extra hungriga eftersom kylan smyger sig på och vårens små individer vuxit upp och blivit till betydligt större och mer näringskrävande djur – släpper sina gröna ekollon.

De flesta hästägare med ekar i hagen hägnar av dem hela hösten. Ekollonen är nämligen även de giftiga, även om somliga djur uppskattar dem som föda.

– Det är ju inget djuren dör av omedelbart om de inte vräker i sig oerhörda mängder, men efter några säsonger med upprepade skador framför allt på levern, är de dödliga, säger Lotte.

På avstånd skänker hästarna och nötkreaturen liv och vackra vyer åt landskapet. Och eftersom djuren inte får vara ”kontaktsökande” och inte får fodras (även om djurvänner i närområdet försöker ge dem extra mat om vintern) lever de otämjda, och det är ingen som kan komma nära dem. Det gäller även de myndighetspersoner som kommer för att inspektera. Inspektionerna består av ”visuell besiktning” på avstånd, något som hade varit fullständigt otänkbart om djuren tillhört en privatperson. Men här rör det sig om en nationalpark med en offentligt finansierad ägare, dock inte en naturnationalpark, vilket är en viktig skillnad.

I juni 2021 klubbade nämligen politikerna igenom en kontroversiell ny lag om just naturnationalparker, där den vanliga djurskyddslagen sätts ur spel. Djuren som lever inhägnade i dessa parker ska ”reglera sitt bestånd naturligt efter födotillgång”. Dessa parker kan ansöka om undantag från två paragrafer i den vanliga djurskyddslagen som bland annat säger att ”djurens behov skall tillgodoses”.

– Men än så länge har ingen sådan dispens getts, alltså ska alla djur – ännu så länge – behandlas enligt den gällande djurskyddslagen. Därför är det konstigt att man tillåter uppenbara brott mot lagens intentioner om till exempel tillsyn av djur på individnivå och att man tillåter att de får svälta, säger Lotte.

Foto: Jeanette Thelander

Hästveterinären Lotte Bøgedal och fotografen Per Øxenholt är, liksom många andra närboende, bekymrade över djurhållningen. Flera grannar till Molslaboratoriet har köpt foder till djuren och lagt dit på vintern. De kallas aktivister och anklagas för sabotage av rewildingprojektets ansvariga.

– På närmare håll ser man hur illa ställt det faktiskt är för många av de här djuren, säger Per Øxenholt, som bor alldeles i närheten och besöker området så gott som dagligen.

Per är fotograf och har alltid med sin kamera för att kunna dokumentera det som försiggår.

Från projektets sida hävdar man att betesdjuren lever vilt och att de får tillsyn varje dag för att säkra deras välfärd. Men det finns många dokumenterade fall där djur farit illa under längre tid, bland annat ett föl som i flera dagar släpade sig fram på tre ben efter att ha skadat sitt ena ben i samband med ett slagsmål där modern försökte freda sig och fölet mot en hingst. På området finns nämligen onaturligt många hingstar i förhållande till stona. De begränsade resurserna leder till ideliga slagsmål mellan djuren. Kamper, som i naturen hade varit avklarade på kort tid eller inte ägt rum alls eftersom de svagare djuren oftast drar sig undan i stället för att slåss, pågår enligt Pers dokumentation kontinuerligt.

Hästarna får aldrig sina hovar verkade, de blir aldrig avmaskade och får heller aldrig någon tandvård eller annan veterinärvård. Inte heller nötkreaturen får elementär omvårdnad. Svårt sjuka eller skadade djur avlivas enligt ledningen för Molslaboratoriet – om de upptäcks.

– Hade jag behandlat mina hästar där hemma på det här viset, så hade jag fått dryga böter för brott mot djurskyddslagen, konstaterar Lotte. Och lantbrukarna undrar förstås varför de måste följa djurskyddslagen när samma djur i nationalparkerna är undantagna. Och inspektionerna ger jag inte mycket för, du kan omöjligt bedöma hull på ett djur med så mycket päls som galloway-boskapen har om du inte känner efter med händerna.

– Det här måste få ett stopp, tillägger Per.

Vid besöket är han i färd med att trycka upp bilder och affischer som han ska ta med till Folkemødet på Bornholm. Det är ett event som motsvarar Almedalsveckan i Sverige.

– Politikerna måste vakna och ändra på det här! Allt fler medborgare börjar bli medvetna om de stora djurskyddsbristerna och det är inget som danskarna vill ha, anser han.

Flera djurskyddsorganisationer har börjat uppmärksamma villkoren för djuren i de nya naturnationalparkerna. Det danska veterinärförbundet har uttalat sig i ett policydokument där förbundets ståndpunkt är att djur som befinner sig bakom stängsel inte är att betrakta som vilda och att det därför finns ett strikt ägaransvar och att djurskyddslagen ska gälla utan de undantag som nu införts.

Foto: Øxenholt Foto

För att underlätta tillsynen av djuren har en del utrustats med gps-halsband. Den här hästen lyckades 2021 till hälften kränga av sig halsbandet där det blev sittande och skavde in till skallbenet innan den fick hjälp.

Foto: Øxenholt Foto

Djuren i naturnationalparkerna är undantagna från den vanliga djurskyddslagen och får aldrig någon hov- eller klövvård. En häst i privat ägo verkas av hovslagare ungefär åtta gånger om året, i välskötta nötkreatursbesättningar ses klövarna över flera gånger om året.

Foto: Jeanette Thelander

Vintern har tagit hårt på stoet som just har fått ett föl. Alla revben syns tydligt och hon saknar bakdelsmuskler eftersom hon har tvingats omvandla musklerna till energi för att överleva.

När Tidningen Djurskyddet kontaktar Morten DD Hansen, som anges som kontaktperson för rewildingprojektet på Molslaboratoriet är han först tillmötesgående och ber att få frågorna på mejl.

Men när han fått frågorna ändrar han sig och säger att han inte har tid att svara på dem och skickar med en vetenskaplig artikel som inte berör det frågorna handlar om.

När han ytterligare en gång ombeds att åtminstone svara på hur han ser på kritiken som riktas mot Molslaboratoriet sänder han följande svar (översatt till svenska): ”Det är inte olagligt att hålla hästar och nötboskap som vi gör på Molslaboratoriet. Det är många som tycker det är synd om djuren, men vi prioriterar att låta djuren leva så vilt som det alls är möjligt och interagera med den varierade naturen så oreglerat som möjligt. Det bedrivs forskning i djurens beteende och när detta arbete är färdigt publiceras det naturligtvis.

Kritiken är inte oväntad. Vi gör något nytt, som ingen är van vid. Orsaken till att vi inte gör som man brukar är att det klassiska sommarbetet inte fungerar. Det är erfarenheten från hela Nordeuropa, även från Sverige. Däremot ger helårsbetningen en extremt varierad natur med massor av blommor. Därför besöker danska myndigheter Molslaboratoriet för att förstå vad som händer och det samma gäller nu också svenska biologer. Vi har redan haft ett gäng svenskar här och snart kommer fler.” ✖

Flera rewilding-projekt pågår

Bävrar, bisonoxar och ponnyhästar – det är några av de djurarter som ingår i olika rewildingprojekt i Europa. I flera fall bygger de på att djuren inte får tilläggsfoder, utan betar av det som naturen ger. I Velebit Kroatien släpptes bosniska ponnyhästar ut på det 17 000 hektar stora rewildingområdet 2015. Året efter kom Konikhästar. Det finns även björnar, vargar och lodjur i området. I januari 2020 räknades 70 hästar och 100 nötkreatur, enligt den danska rapporten Biodiversitetseffekter av rewilding, som kom 2021. Rapporten tar upp 13 projekt, däribland ett i Döberitzer Heide i Tyskland där det 2021 fanns cirka 90 bison, 24 Przewalski-hästar och 90 rådjur, samt flera dovhjortar på den inhägnade ytan av 1 860 hektar.

I Sverige har tillstånd getts för en förstudie om att införa visenter i Västmanland. Det är stiftelsen Skogssällskapet som tillsammans med SLU ska utreda effekterna av att återinföra vilda visenter på sällskapets eget skogsområde Svanå som är 1 100 hektar. Syftet är att de ska beta.

– Vi behöver ha fler betande gräsätare i landskapet. Förlusten av det betande landskapets biologiska mångfald är den mest påtagliga förändringen som skett under de senaste 100 åren. Det beror på att vi har tagit bort mycket av vårt skogsbete och våra tama betande gräsätare från landskapet, säger Carl-Gustaf Thulin, SLU till DN. Visenter, som även kallas europeisk bisonoxe, fanns vilda i Sverige för 8 000 år sedan. ✖

Mer om Molslaboratoriet

Molslaboratoriet skriver på sin hemsida att djuren inte ska lida. De får tillsyn varje dag. Samtidigt ska de klara sig utan mänsklig hjälp. Dock får de vatten, då Mölleåns vatten inte är bra. Om djur kräver insatser enligt dansk djurskyddslag plockas de ur projektet till andra ställen eller avlivas.

Men de betonar också att hull och föda inte är de enda sätten att mäta hästvälfärd. Leva i flock över stora territorier är andra parametrar, enligt de ansvariga.

I sommar skriver vi mer om och följer upp detta projekt på webbtidningen. Missa inte! ✖

Text Katarina Hörlin **Foto** Privat

”MINA KATTERS AVLIVNING BLEV FRUKTANSVÄRD”

Susanna Bergfors har haft två katter, som efter långa liv avlivades hos veterinär. Det skedde med flera års mellanrum på olika veterinärkliniker. I båda fallen blev det en skräckupplevelse.

Katten Ebba.

Susanna Bergfors och katten Memme.

Veterinärerna valde i båda fallen att avliva hennes katter genom att sticka in kanylen med avlivningmedlet rakt i levern. Katterna reagerade med chock, smärta och rädsla.

– Sorgen att förlora dem överskuggades länge av skuldkänslorna jag hade för att ha utsatt mina katter för en så fruktansvärd sista upplevelse. Nu vill jag lyfta frågan: Anses det verkligen humant att sticka en spruta i levern utan bedövning på levande djur?

Susanna Bergfors har själv gjort biopsier i levern och blivit bedövad innan.

– Bedövningen gjorde det visserligen uthärdligt men inte smärtfritt. Hur ska det då inte kännas för en obedövad katt? Men jag har bara fått höra att ”katter verkar tolerera det väl”.

Hennes katt Ebba var gammal när hon började visa tecken på att något var fel. I samråd med veterinär fattade Susanna Bergfors det smärtsamma men viktiga beslutet att det mest skonsamma för Ebba var att få avlivas.

– Jag vill inte hänga ut enskilda veterinärer och det var inget fel på hanteringen fram till dess att sprutan gavs. Utan föregående bedövning trycktes den i levern. Min katt reagerade genom att försöka klösa sig fri: en katt som aldrig visat några tendenser till att tycka det var obehagligt att vara hos veterinär. Hon fick så ont. Det var en kamp, och en chock att se.

Efter en tid kom katten Memme till Susanna Bergfors. De fick flera år tillsammans innan den oundvikliga stunden kom då det var dags att fatta ett av de svåraste beslut en djurägare måste ta.

– Minnena från Ebbas avlivning väcktes, jag hade försökt förtränga dem, men nu kände jag att jag inte ville riskera att något liknande skulle hända igen. Så jag valde en annan veterinärklinik.

Även den här veterinären valde samma avlivningsmetod, att utan föregående bedövning injicera avlivningsmedlet i kattens lever.

– Hon kröp ihop vettskrämd i min famn. Jag har aldrig sett henne så rädd eller ha så ont, säger Susanna Bergfors, som länge klandrade sig själv för hur illa det gick.

– Jag är kvarlämnad med någon slags skuld över den sista stunden i livet som jag tvingade mina katter att uppleva. Den kändes inte värdig. Det är en tråkig känsla speciellt då jag är övertygad om att beslutet att avliva dem var det mest humana. Jag skulle önska att det fanns mer uttalade tillvägagångssätt bland veterinärer och att det fanns någon sorts samsyn om vad som är mest vänligt mot djuret. Helst också att denna debatt eller samsyn kunde finnas tillgänglig för djurägare att ta del av.

För andra katters och kattägares, som kommer att hamna i samma situation någon gång, skull vill hon nu lyfta frågan.

– Jag har sökt på nätet efter gängse avlivningsmetod för katter och läser att en del veterinärer ger lugnande innan. Någon genom att ge en liten puff, andra via kanyl i benet. Oavsett verkar det råda en diskrepans mellan tillvägagångssätten. Som ägare vill man göra allt för att det ska bli ett så lugnt och smärtfritt slut som är både fysiskt och psykiskt möjligt. I denna svåra stund förlitar man sig på veterinärens kunskap. Jag hade faktiskt förträngt hur traumatisk den första avlivningen var och jag hade antagit och hoppats att metoden skulle ha förbättrats. Mina frågor är egentligen: Finns det någon gängse metod för att avliva katter? Anses det humant att sticka en spruta i levern, utan bedövning, på levande djur?

Vi vänder oss till veterinären Johan Lindsjö, som är adjunkt och forskarstuderande på institutionen för husdjurens miljö och hälsa, vid SLU, för att få ta del av hans syn på avlivning av katter. Han har lång erfarenhet som smådjursveterinär och är specialist inom djurvälfärd, etik och lagstiftning.

– Veterinärer kan ge avlivningsvätska, barbiturater, i buken, men i dag är det vanligt, och på många veterinärkliniker vedertaget, att avliva katter genom injektion i ett blodkärl. Avlivningsvätska kan vara vävnadsretande om det hamnar utanför blodkärlet, och det är därför det finns ett allmänt råd i lagstiftningen, SJVFS 2019:8, att djuret bör vara sederat, det vill säga ha fått lugnande preparat, om det avlivas via injektion i buken.

Avlivningsvätskan kan ge upphov till excitation hos flera djurslag. Excitation betyder häftig fysisk aktivitet och till synes stark oro.

– Att ge avlivningsvätskan i buken innebär att det tar längre tid innan avlivningsmedlet ger avsedd effekt, jämfört med om medlet ges via ett blodkärl, och ett långsamt förlopp anses kunna öka risken för att djuret exciterar. Det finns enstaka tillfällen då avlivning genom injektion i buken gett upphov till excitation hos katter, något som kan undvikas om katten ges lämplig sedering innan. Genom att utföra avlivningar i en lugn miljö, något som man vid veterinärkliniker och vid hemavlivningar är noga med, minskas risken för excitation ytterligare, säger Johan Lindsjö.

Det finns också andra fördelar med att ge en katt lugnande preparat innan avlivning, betonar han.

– Det bidrar till ett lugnt, fint och värdigt avsked. Katten är sovande i de allra flesta fall. Det kan underlätta att lägga en kanyl på ett djur som är stilla, för att ge injektionen via blodkärlet. Flera lugnande preparat har även en viss smärtstillande effekt. Sedering kan ge upphov till illamående hos katter, men min erfarenhet är att man kan minska risken för detta genom att anpassa valet av preparat, eller snarare kombinationen av preparat. I några fall kan sedering riskera att förvärra symptomen från ett sjukdomstillstånd, och då kan det vara mer skonsamt att i stället ge preparat i blodkärlet som söver katten helt, anestesi, innan man ger avlivningsvätskan, förklarar han.

– Jag ser flera fördelar med att avliva en katt genom injektion i ett blodkärl efter att ha katten fått sedering, eftersom det innebär ett snabbt och kontrollerat upptag av avlivningsvätskan med liten risk för komplikationer och obehag. Anses det mer lämpligt att avliva katten genom en injektion i buken, exempelvis om det svårt att hitta eller injicera i ett blodkärl på grund av att katten är uttorkad, har sköra kärl eller har skador på flera ben, så bör det, enligt min uppfattning, göras på en katt som är djupt sederad, eller helt sövd. Jag föredrar det senare som försiktighetsprincip; jag vet då att katten inte kan känna något obehag, och det går bra att inkludera vissa anestesipreparat i sederingen, säger Johan Lindsjö. ✖

Så gör veterinärerna >>

Foto: istock

Bilden är från en bildbyrå och inte från en avlivning.

SÅ ÄR POLICYN HOS DE STORA VETERINÄRAKTÖRERNA

Vi frågade de stora veterinäraktörerna Evidensias och AniCuras chefsveterinärer vilken policy de har vid avlivning av katt.

– Hos oss har vi policyn att vi i första hand avlivar intravenöst eller med stick i buken efter att ha gett lugnande, säger Marlene Areskog, chefsveterinär Evidensia.

– Men varje veterinär arbetar på sin egen legitimation och har i kraft av den vårt förtroende att välja den metod som han eller hon anser bäst för patienten. Det viktigaste är att avlivningen sker lugnt, smärtfritt och att det ska bli en fin stund, säger hon och fortsätter:

– Det har ju länge diskuterats om det gör ont eller inte att få sprutan direkt i buken. men många upplever att katterna inte reagerar nämnvärt och att det går lugnt och fint till. Vid avlivning direkt i buken kan katten drabbas – men det är mycket sällsynt, under mina åtta år som kliniskt aktiv har det skett två gånger – av så kallad excitation, vilket kan ta sig väldigt dramatiska uttryck och egentligen är en stund av ökad aktivitet innan narkosmedlet får sin sövande effekt. Katten blir då upphetsad först och kan tolkas som att den har ont. Detta motverkas om den får lugnande innan. Om katten är mycket gammal, uttorkad eller om den inte är van vid att bli hanterad, kan det finnas skäl att välja en metod som passar just den patienten. Det kan till exempel vara svårt att lägga kanyl och hitta venen om katten har dåligt blodtryck, och då kan det vara skonsammast att lägga avlivningsvätskan direkt i ett inre organ via bukstick.

Hon tycker absolut att varje kattägare inför en avlivning ska kunna kontakta veterinären i lugn och ro några dagar i förväg för att ställa frågor om metoder.

– Och att veterinären förklarar varför han eller hon använder just den metod som han eller hon gör, säger Marlene Areskog, chefsveterinär Evidensia.

AniCuras chefsveterinär Sandra Douglas svarar på frågan vilken policy AniCura har:

– Vår ambition är att alltid avliva katter på det för katten och djurägaren mest skonsamma sättet. Även om vi använder väl beprövade läkemedel med låg risk för sidoeffekter uppkommer ibland situationer där katten reagerar negativt på det lugnande läkemedlet, till exempel genom att kräkas. Detta är förstås en obehaglig upplevelse för djurägaren. I sällsynta fall är det inte möjligt att anlägga en kateter i ett blodkärl och i dessa fall behöver katten få narkosmedel och avlivningsvätska administrerat på annat sätt.

Är katter är svårare att avliva än hundar?

– Nej. Katters tendens att bli illamående av vissa läkemedel kan bidra till att djurägaren upplever situationen som extra svår. Vi använder de läkemedel som vi erfarenhetsmässigt vet innebär lägst risk för illamående och kräkningar hos katten, då det är viktigt för oss att avslutet blir så lugnt och skonsamt som möjligt, svarar Sandra Douglas.

Passa på nu!

Unikt erbjudande från Hemmets Journal

Just nu!

10 nr

+ Vinröd poncho

169:-

+ porto 49:-

Vi bjuder på härlig läsning

och massor av underhållning!

Det är i Hemmets Journal du får all underhållande läsning, gripande och intressanta människoöden, reportage, massor med härliga mat - och bakrecept, våra älskade romaner och noveller, trädgård och blommor, handarbete, hälsotips och mycket mer. Vi är också störst på korsord. Varje vecka får du minst 24 sidor kryss! Dessutom nu med ännu bättre vinster.

SVARSKORT Du kan också beställa på www.dintidning.se/HJ2417 *Svara idag!*

○ AJKMHJ **Ja, tack!** Jag vill prova **10 nr** av Hemmets Journal för bara **169 kr** och får en **vinröd poncho**. Porto tillkommer med 49 kr

○ AJKLHJ **Ja, tack!** Jag vill hellre ha två extra nummer av Hemmets Journal och får **12 nummer** för bara **169:-**

Du förbinder dig inte till fler nummer!

Frankeras ej
Mottagaren betalar portot

Namn:

Adress:

Postnr/Ort:

Mejladress: Mobilnr:

Hemmets Journal

Svarspost
203 275 81
831 18 Östersund

Erbjudandet gäller inom Sverige t.o.m. 2023-02-28 och kan endast tecknas av personer som är minst 16 år. Prenumerationen avslutas automatiskt och du kommer att få ett nytt erbjudande att ta ställning till vid periodens slut. Eventuell premie skickas ca 3-5 veckor efter att betalning är registrerad. Premie kan bytas ut vid slutförsäljning. Vid beställning av tidning eller annan produkt från Egmont, samt tävlingsdeltagande, godkänner jag att mina personuppgifter, inklusive e-postadress, mobilnummer och övriga digitala adresser, får lagras och användas inom Egmontkoncernen för fakturering, leverans, information, marknadsföring, digitala tjänster, analys, statistik och profilering. Uppdatering av personuppgifter mot personuppgiftsregister, exempelvis SPAR, sker kontinuerligt. Information om min användning av digitala tjänster inhämtas med bl.a. cookies. Jag kan även få erbjudanden från Egmonts samarbetspartners, som återfinns inom följande branscher, direkt relaterade till Egmonts produkter: tidningar, böcker, film, spel, pussel, leksaker, mode, skönhet, sport, fritid, heminredning, hälsa, mat, dryck, djur, natur, motor. Uppgifter som jag lämnar direkt eller indirekt genom att använda Egmontkoncernens tjänster och erbjudanden kan tillsammans med övriga uppgifter användas inom Egmont för marknadsföring och för att anpassa innehåll, tjänster och annonsering till mig samt för utveckling av nya tjänster och produkter. Den rättsliga grunden för Egmonts behandling av dina personuppgifter är dels fullföljande av avtal och dels Egmonts berättigade intresse. Vill du rätta, radera, begränsa eller invända mot användningen av dina personuppgifter kan du göra det genom att skicka brev till Personuppgiftsansvarig, Egmont Story House AB, 205 07 Malmö eller gå till sidan www.storyhouseegmont.se/personuppgifter. Vi ser helst att du först kontaktar oss om du har klagomål. Anser du att vi inte har gjort tillräckligt kan du även kontakta Integritetsskyddsmyndigheten, Box 8114, 104 20 Stockholm, epost imy@imy.se. Fullständiga villkor: www.dintidning.se/villkor. SE0096

6 SNABBA SOMMARRÅD

1 VATTEN OCH SKUGGA

Prognoserna spår att det blir en varm sommar med upp till 30 grader flera dagar i rad. Se till att djur har ständig skugga och tillgång till rent nytt vatten. Var särskilt observant på kaniner och marsvin som får det kritiskt redan vid en temperatur över 25 grader. Kaniner reglerar värme genom kapillärerna i öronen och har svårt att kyla ner sig om de blir för varma.

Öron känsliga för värme.

2 INGA TOMBURKAR I NATUREN

Varje år avlider kor och andra nötkreatur efter att fått i sig tunna strimlor av burkar som malts ner vid dikesvallar och blandat sig med ensilaget. En mycket plågsam död. Bidra inte till detta. Kasta aldrig läsk- eller ölburkar på marken.

Låt bli!

3 SE UPP FÖR ALGBLOMNING

Var vaksam på hur vattnet ser ut innan några djur släpps i. Grumligt eller slemliknande partiklar kan vara algblomning. Hundar kan förgiftas så illa att de avlider. Sök alltid veterinärvård om du misstänker att ditt djur fått i sig blommande alger. Är djuren vid vatten så se alltid till att de inte får i sig för mycket vatten, det kan leda till vattenförgiftning.

4 HA KOLL PÅ VETERINÄREN

Reser du bort i sommar? Ta reda på var närmaste sommaröppna veterinär finns. Ha telefonnummer tillgängligt.

5 INGA DJUR I BILEN

En bil förvandlas på någon timme till en bastu under en varm sommardag. Lämna aldrig ett djur i en bil, även om rutorna är lite nervevade blir det ändå snabbt varmt. Värmeslag hos djur kan leda till döden.

6 FÅ FLER TIPS

För ännu fler goda råd inför sommarens alla djurfaror, surfa in på webbtidningen och läs: Djurens sommarguide från A–Ö.

WHITE NOISE MED DJUR FÖR DJUR

Ett omslutande flöde av susande ljud, som att befinna sig i en dammsugarslang – så låter white noise. Vitt oljud. Tanken är att det ska låta som det gjorde inne i livmodern, inga andra ljud än de som omslöt oss som foster när vi tryggt från omvärldens alla störningar kunde växa därinne.

White noiseljudslingor finns att höra på YouTube, på cd-skivor och i streamade flöden. Det marknadsförs främst som ett sätt att få barn eller sömnlösa vuxna lugna och i detta brusande ljud stressa av och falla i sömn. Eller som ett sätt att via lyssning i hörlurar stänga ute omvärlden för att koncentrera sig på en uppgift. Under våren har djuren tagit sig in i denna trend, genom Djurskyddet Sveriges album Chill for change, producerat av PR-byrån New Normal, som gjorde den framgångsrika kampanjen Stoppa Kattastrofen. I Chill for Changes tio ljudspår à 2,30 minuter hörs ett knastrande monotont ljud bestående av bakgrundsljud och inspelade läten från bland andra kanin, häst, get och ko. Inspelningarna har skett på två 4H-gårdar i Stockholmstrakten och kan nu höras på Spotify.

– Jag trodde aldrig att vi skulle ge oss in i musikbranschen, men förra veckan intervjuades jag av SVT Kulturnytt om vårt album, säger Åsa Hagelstedt, generalsekreterare Djurskyddet Sverige.

Nyheten har även uppmärksammats av flera branschtidningar.

I skrivande stund har albumet streamats 5 467 gånger och för varje spelning går den summa pengar som kallas STIM-avgift direkt till Djurskyddet Sverige.

– Det är kanske inte alla som gillar detta ljud, men vill man ändå vara med och stötta oss kan man streama med ljudet avslaget och på så sätt bidra till vårt arbete för djur, säger insamlingschefen Sara Frick.

Djurskyddet Sverige i Almedalen 2023

Onsdag 28 juni
Vad gör politikerna för djuren?
Arrangeras tillsammans med Djurens Rätt och World Animal Protection.

Torsdag 29 juni
Krisberedskap för våra djur
Arrangeras tillsammans med Svenska Blå Stjärnan.

Läs mer på djurskyddet.se/aktuellt/almedalen-2023

SVENSKA TJÄDRAR FÅNGAS I HÅV

Tjädrar är viktiga fåglar. Flera projekt använder dem. Men skarp kritik riktas mot sättet de vilda fåglarna fångas in på och transporteras.

Tidigt på morgnarna dyker de upp, männen med de stora håvarna. De kör i bilar längs grusvägarna kring norrländska Åsele och Vilhelmina. De är en del av de olika tyska återinplanteringsprojekten av tjäder och målet är att fånga svenska tjäderhönor strax innan äggläggningen och plantera in dem i skogar strax norr om Dresden och i Brandenburg. Sedan 2012 har över 500 tjädrar fångats och sedan transporterats i bil eller flyg till Tyskland.

Hantjäder.

Hon-tjäder.

Malin Johansson Hilonen är veterinär och bosatt utanför Åsele. Hon ogillar hela hanteringen, som hon varit medveten om i flera år.

– Jag har ju sett bilarna länge, men i fjol körde de in på vårt viltvårdsområde och där får de inte vara. Jag blev förbannad, både för att de var där och för fåglarnas skull, så jag bestämde mig för att ta reda på vad det är som pågår och varför det bara fortsätter år efter år, säger hon.

I botten finns godkännanden från Naturvårdsverket, som ger tillstånd till infångandet av upp till 60 tjädrar om året i olika områden – i Västerbotten, Dalarna, Jämtland och Norrbotten. Utöver det krävs godkännande av markägaren, som kan vara antingen skogsägare som Sveaskog och SCA eller staten, där länsstyrelsen ger tillstånd.

Att det går förhållandevis enkelt att med håv från ett bilfönster fånga tjäderhönor vid den här tiden på året, beror på att de under häckning och äggläggning är mindre skygga än vanligt. I samband med att de ska börja lägga ägg uppehåller sig hönorna gärna på och intill skogsvägar, där de pickar i sig gruskorn.

– De blir enormt stressade när de fångas, det vet vi från projekt med ringmärkning. Sedan är transporten ett mycket kritiskt moment. Det vi vet är att de läggs i en låda och sedan körs eller flygs ner till Tyskland. Men fåglar är väldigt känsliga, de tål inte värme och de behöver bra ventilation. Jag är rädd att det går åt många fåglar under fångsten och transporterna, säger Malin Johansson Hilonen.

Hon berättar att de tyska tjäderjägarna enligt tillståndet inte får ta fåglar som ligger på ägg.

– När de ruvar får de en ”ruvfläck”, en kal fläck på bröstet. Har de det ska de släppas igen. Men när de blir så stressade av fångsten, hur vet vi då att de verkligen återvänder till redet och fortsätter häckningen?

Målet är alltså att få med sig tjäderhönor som har ägg i magen och sedan hoppas att de lägger äggen i sin nya miljö i Tyskland. Enligt tidningsuppgifter från ett av de tyska projekten har sedan starten 2012 cirka 500 tjädrar tagits till Tyskland och för ett par år sedan beräknades till populationen till ungefär 100 fåglar. Nyligen fotograferades också en tjäderhöna med ungfåglar, vilket tyder på att de reproducerar sig. Men Malin Johansson Hilonen ställer sig frågande till hela projektet.

– Det är ju ändå så att de dog ut i Tyskland av en anledning. Hur ser det ut i dag med deras föda där de hamnar och hur mycket predatorer finns där? Dessutom är det ju så att det är våra avelsfåglar de tar, alltså hönan plus alla de ägg hon skulle lägga den säsongen. Att ta bort en fågel blir detsamma som att ta bort sex–åtta stycken. Våra inhemska jägare får ju inte alls jaga tjäder under häckningssäsongen, men tyskarna får komma hit och ta dem med håv och frakta bort dem.

Torleif Eriksson är småviltansvarig på länsstyrelsen i Västerbotten. Där har länsstyrelsen, i egenskap av markupplåtare, gett ett tvåårigt tillstånd att fånga 30 tjädrar per år i ett område mellan Vilhelmina och Tärnaby.

Malin Johansson Hilonen.

– Naturvårdsverket är ju den nationella myndighet som gjort bedömningen att projektet är genomförbart och att det är biologiskt och etiskt okej. Vi har att bedöma om man kan fånga ett antal fåglar utan att nämnvärt påverka beståndet och har kommit fram till att det går bra. Varken jakt eller fångst påverkar tjäderbeståndet särskilt mycket menar vi, det styrs mer av rovdjur och av väderförhållanden under kritiska perioder.

Väger ni in hur hanteringen påverkar fåglarna, sett till stress och risken att dö under transporten?

– Naturligtvis blir de stressade, men det är som sagt Naturvårdsverket som fattat beslutet gällande det etiska. Dessutom är det veterinärer med i projektet, som övervakar att det går rätt till.

Det tyska projektet har tillstånd att fånga tjädrar på statlig mark även nästa år. Därefter ska projektet utvärderas.

– Tyskarna lägger mycket tid och pengar på detta och de vill inte hålla på längre än nödvändigt. Målet är ett självreproducerande bestånd i Tyskland, som inte hela tiden ska behöva fyllas på, säger Torleif Eriksson.

Malin Johansson Hilonen ogillar att projektet hela tiden förlängs med ett eller ett par år i taget, att områdena där tjäder får fångas blir fler och större och att reglerna tycks lättas undan för undan.

– Jag skulle vilja att man tar en rejäl paus, att det görs en oberoende bedömning av projektet och allra helst att markägarna säger att det räcker nu. Jag kan tänka mig att det här skulle vara okej att göra under ett par säsonger när vi har haft en bra stamföryngring, men detta bara fortsätter ju. Jag skulle också vilja att de som är ute och fångar kontaktar polisen lokalt och uppger i förväg var de ska hålla till, hur många de är och att de märker upp sina bilar – helt enkelt att de är öppna med vad de gör. Risken är nämligen också att verksamheten som den ser ut nu lockar till sig rena fågel- och äggtjuvar, som obemärkt blandar sig i mängden.

Naturvårdsverket ger tillstånd för håvning. Vi har tagit del av fyra aktuella tillstånd. Ett rör tjädrar som ska återinföras i Polen, ett till tyska Dresden, ett till Brandenburg och ett rör ett projekt vid Institutionen för vilt, fisk och miljö, vid SLU. I det svenska projektet ska max 100 infångade tjädrar GPS-märkas och släppas ut. Syftet är att ”testa, utvärdera och visa nyttjandet av ny övervakningsteknik med ambitionen att utveckla verktyg för analys av vindkraftens påverkan på biodiversitet”, enligt tillståndet.

Biologen Alexander Erdbeer är projektledare för Auerhuhnprojektet i Brandenburg.

– Jag är medveten om kritiken och tacksam att få förklara. Projektet betyder mycket för oss. Tjädrar fanns rikligt i skogarna här men dog ut på grund av elkraftsnäts-, skogsindustri- och militärutbyggnad, berättar han.

En naturpark på 60 000 hektar har skapat nya förutsättningarna för tjädrarna. Totalt har 481 tjädrar från Jämtland och Västerbotten förts till Brandenburg.

– 2014 kom de första ungarna. För oss är det viktigt att det svenska tjäderbeståndet inte påverkas negativt. Många här är stolta över tjäderprojektet! Målet är en stam som klarar sig själv.

Håvning kan se dramatiskt ut, men rätt utförd är det en etablerad fångstmetod.

– Vi har utbildats av svenska specialister, säger han och visar filmer från när hans team var uppe i norra Sverige. Bilen rullar, till höger står en tjäder, håven släpps över tjädern genom den nedvevade rutan, bilen bromsar och personal springer tillbaka för att trassla ut tjädern ur nätet innan den läggs ner i papplåda med lufthål, tejpar upptill och ställer den i bagageluckan.

– Ni ser hur lugnt tjädern sitter i lådan, vi vill ju att fåglarna ska må bra.

De flygs i privatplan till Brandenburg, förs till en utsläppsvoljär för att minimera stressen. 5 av 279 tjädrar har 2018–2023 avlidit under resan. Inga honor med ruvfläck fångades i år av Brandburgprojektet.

– Tjädrar i Tyskland skyddas av jakt- och naturskyddslagar, vilket innebär att de inte jagas här, tillägger Alexander Erdbeer, som ger en längre intervju på Tidningen Djurskyddets webbtidning. Där finns även filmer på hur tjäderhåvningen går till. ✖

Handgjorda korsord © Kryss & Quiz AB

- LOCKA FOLK / SISTA SMÖRJELSEN
- HJUL-SPEL
- ÖPPNAR PRIS-TAGARE
- VÄG-LEDNING / LJUD-DÄMPARE
- BÄR I ÖKEN / BETE
- GER MAG-KÄNSLA / MAKRILL-HAJ
- GIFT I POTATIS / HALVT GLAS
- FÖR-SÖKER ÖVERTALA
- SIST I STARTEN / SKÄR
- BULLE / HYRA
- SLÖJTYG / BEGAV SIG
- LÅST TILLSTÅND / FIXA FORMEN
- ENGA-GERAR SIG I SAM-HÄLLET
- KASTA TILL-BAKA
- FÖRE DETTA / FARA TILL HAVS
- SLAGIT TILLBAKA
- TALLINN-BO
- FART OCH FLÄKT / TENNIS-KLUBB
- FINNS SOM SPRIT-SORT
- SKÄR / HUS-MÄRKE
- FÄRSKOST
- VAR DE VISE
- MITT I UTMARK
- ÖKEN-TÅG
- ANVÄNDS I NÖDFALL
- I KAR-BLANDNING / SÄNKTE SIG
- NEDER-DEL / TID SOM GER MER
- LÅT LITE BAKOM / BRÄND BIT
- STANK

- HELA VÄRLDEN
- FINNS HEL OCH HALV
- HÄNGER IHOP
- EN ANNAN FEMMA
- PLATTAT TILL
- DE RINNER AV RÖRELSE
- MATTE-VIKARIE
- GÅR BAKÅT
- GÖRS I VISS ORDNING
- KOMPASS-STRECK
- BLAD-BLAND-NINGAR
- MARK-MÅTT / FIXA RABATT
- ÅTER-LED / HUVUD-STAD
- ÄR ETT VISST BLÅBÄR
- SOLDAT-ÄMNE
- VÄDRA / STACK TILL
- DEN ÄR IDAG / LEKMAN
- HÅL-RUMMET
- VIRKE

TÄVLA OCH VINN PRISER FRÅN VIVARA!

Vi lottar ut fem fina fågelpaket från Vivara. Perfekt för fåglarna att festa på i sommar! Vinsten kan skilja sig något från bilden här intill, men fågelpaketet innehåller fröblandning, frö-automat, fågelholk och energikaka.

GÖR SÅ HÄR:

Det är det fyrsiffriga talet som bildas av de röda siffrorna (t ex FEM TRE ETT TVÅ = 5312) som är er svarskod. Ring **0944-670 90 09**. Följ de talade anvisningarna. Du ombeds att ange kryssets tävlingsnummer, som är 24, och den fyrsiffriga svarskoden (ovan). Sedan är det klart. Du kan inte ringa från hemligt eller dolt nummer. Det betyder att ditt nummer måste synas när vi söker det på hitta.se eller eniro.se. Samtalet kostar 11 kronor. Du accepterar kostnaden genom att trycka 1 i början av samtalet.

Senast **2 augusti** måste vi ha ditt svar. Lösning och vinnare presenteras i nästa nummer.

vivara
www.vivara.se

5 VINNARE!

GRATTIS VINNARNA I DJURKRYSSET NR 1, 2023!

Haide Berglund, Umeå, Åke Rosén, Enviken, Anna-Greta Sand, Saxdalen, Maj Gunnel Lindehall, Lycksele och Christina Fröjd, Sollentuna.

Rätt lösning till Djurkrysset i nummer 1, 2023:

										TÄCKER FÖNSTER	BÄR BARR	M	INNE-HÅLLER KLOR	KOMMER FÖR ATT ÄTA / SPRINGA	M	SÅP-PRODUKT / STRÖM-MADE	V
										HAR ETT ÖVER-LÄGE	R	Y	T	T	A	R	E
										GÅTT ÅT SKOGEN	U	R	A	R	T	A[9]	T
										PLATSEN SOM LIGGAS / STRÖM	L	A	S	A[1]	G	N	E
										E	L	TÅG AV VIS-DEJAN / DELAR AV SPLITRAD	S	V	Ä	N	G
										HALVT DAGS / LÄGGS FRAMOM PÅ	G	S	GAMMAL GUD	A	S	Handgjorda korsord © Kryss & Quiz AB	R
										T	A	K	LÖFTES-KOR TID	BUD PÅ TAVLA	T	I	O
										STRECK	R	Ä	N[5]	D	E	FÖR-SUMMADE	D
										DRINK MED MARTINI	D	R	Y	VAR PÅ RYGG	R	E	D
LYSANDE	ÖVER-RASK-NINGS-UPPTÄCKT	INGÅNGS-PUNKT	HALVT MELJL	SÅGS EN DEL KUNNAT MED KNÄNA	I BEHOV AV SKÄRPA	DRIVA / SÄTTA IHOP	H	FÖR-SOPOR	DRINK MED MARTINI	G	R	Y	M	T	S	K	Ö	N	T	I	V	Å	R	HAR BARN	F	A
T	E	A	T	E	R[2]	L	O	G	E	FISK / KUPPAR	N	O	R	S	PLAN FÖR POSTEN / GER GUD	T	R
KLAS OM I / DRAR DE FLESTA	N	I	T	SLIT-STARK / FÖRST OCH SIST	O	Ö	M	DECIBEL / BÄR-HJÄLPEN	D	B	MED-DELANDE	R	HETTE EN MAN FANTASI-DJUR	O	V	E	HJÄRN-KÖLL
FÖRE-DÖME / FRAM-FÖRDE	I	D	E	A	L	HAR MÅNGA VERK / MED ERICSSON	B	O	K	H	A	N	D	L	A	R	E
S	A	VIT BLOMMA / SÄLJER DELUXE	R	Ö	L	L	I	K	A	LEVANDE VÄSEN / MATBE-REDARE	V[8]	A	R	E	L	S	E
BACKE / AR SÖTT OCH STARKT	L[7]	I	D	BEHÅD-NING / MYTISK I HAVET	A	M	N	E	S	T	I	FÖRSTA BÖRJAN / KRAFT-ORD	A	N	L	A	G
L	I	K	Ö	R	TINGE-LING	STAK ÖVERST / KANSKE KORTARE	E	T	T[3]	A	I SKEPT FÖRR / KYLARE	E	K	ADRESS-MÄRKE / ANVÄNDA HANDTAG	A	T	DRAGET
HIM-MELSKA VÄSEN	S	E[6]	R	A	F	E	R	VÄTT MÅTT	EKO-SYSTEM	R	A	D	A	R	NÄR MAN LÄNGRE PÅ	T	Å
FESTLIGT TÅG	K	A	R	N	E	V	A	L	BÅGE	M	C	ÄR MÅNG-SIDIG	R	O[4]	M	A	N

SVENSKTILLVERKAT av pappersmassa

Gilla oss på Facebook!

www.sorption.se

Sorption AB, Bultv. 1, 813 21 Hofors, Tel: 0290-230 70, info@sorption.se

Missade du vår djurskyddskonferens?

Missade du vår djurskyddskonferens som hölls i Stockholm och online 25 maj? Årets konferens fokuserade på djurs beteenden, hur djur kommunicerar och vad som kan bli fel om vi människor missförstår dem. En av föreläsarna var Per Jensen (bilden), professor i etologi, som pratade om höns och deras fantastiska egenskaper.

Scanna qr-koden och se konferensen i efterhand!

Beställ gratis material i webbshopen!

Vi vill tipsa om våra broschyrer som vänder sig till dig som funderar på att skaffa, eller som redan har, katt, kanin eller hund. Broschyrerna innehåller viktig information om djurens behov och vad du som djurägare bör tänka på. Beställ kostnadsfritt i vår webbshop: **djurskyddet.myshopify.com**

I webbshopen kan du också köpa profilprodukter såsom t-shirts, ryggsäckar och nyckelband. Som medlem i Djurskyddet får du 15 % rabatt på samtliga produkter. **Mejla till info@djurskyddet.se för att ta del av rabattkoden**.

Kontakta vår medlemsservice

Har du frågor om ditt medlemskap, vill beställa informationsmaterial eller meddela att du har ny adress?

Välkommen att kontakta Djurskyddet Sveriges medlemsservice på **08-673 35 11**. Telefontiderna är mån–fre 9.00–15.00. Stängt för lunch 11.30–12.30.

Du kan också mejla till **info@djurskyddet.se**.

Brev skickas till:
Djurskyddet Sverige
Hammarby Fabriksväg 25, 120 30 Stockholm

Sommarstängt på kansliet
Djurskyddets kansli håller stängt för sommarsemester under veckorna 29, 30 och 31. Det innebär att vi inte svarar i telefon eller på mejl som inkommer till medlemsservice under denna period. Beställningar av material som kommer in under sommaren hanteras så snart kansliet öppnar igen.

Vi önskar er och alla djur en riktigt härlig sommar!

Djurskyddet Sverige är godkänd som 90-kontoinnehavare av Svensk Insamlingskontroll. Ett så kallat 90-konto är ett insamlingskonto som har utfärdats av Svensk Insamlingskontroll som kontrollerar hela organisationens verksamhet och ekonomi för att du som givare ska känna trygghet att din gåva används rätt. Vårt 90-konto: 90 01 06-6

90 KONTO SVENSK INSAMLINGS KONTROLL

Klipp av talongen här, lägg i kuvert och skicka kostnadsfritt till vår svarspostadress.

Fyll i talongen och posta den till Djurskyddet Sverige!

Ja, jag är intresserad av att stödja Djurskyddet Sveriges arbete. Jag vill:

- ☐ Bli medlem (för dig som inte redan är det)
- ☐ Bli månadsgivare
- ☐ Ge en gåva

- ☐ Jag är redan medlem men har ny adress.
  (Fyll i både din nya och din gamla adress, samt medlemsnummer)
- ☐ Jag är redan medlem men lämnar gärna mitt telefonnummer och/eller min e-post så att ni kan nå mig på flera sätt.
  (Glöm inte att fylla i ditt namn och medlemsnummer)

Det går också bra att mejla info@djurskyddet.se.

Namn och min nya adress:

För- och efternamn: _____

Adress: _____

Postnummer: _____ Postadress: _____

Telefon: _____

E-post: _____

Personnummer (ÅÅMMDD): _____

Vid adressändring; det här var min gamla adress:

Adress: _____

Postnummer: _____ Postadress: _____

Medlemsnummer:

Skicka talongen till: Djurskyddet Sverige, Svarspost, Kundnr 20425761, 120 20 Stockholm

Djurskyddet Sverige där du bor!

Djurskyddet Sverige är ett riksförbund med 41 lokalföreningar över hela landet.

BLEKINGE LÄN

Djurskyddet Karlshamn
0735-08 71 07
karlshamn@djurskyddet.se

Djurskyddet Ronneby
0734-22 60 57

DALARNAS LÄN

Djurskyddet Dalarna (Borlänge)
dalarna@djurskyddet.se

GÄVLEBORGS LÄN

Djurskyddet Bill & Bull Söderhamn
0764-10 01 01
info@djurskyddetbillochbull.se

Djurskyddet Bollnäs-Ovanåker
0703-02 80 06
djurskydd_bollnas@hotmail.com

Djurskyddet Små Tassar Hälsingland
070-679 80 18

HALLANDS LÄN

Djurskyddet Norra Halland (Kungsbacka)
0708-77 64 70
info@djurskyddetnorrahalland.se

Djurskyddet Kattfotens Katthem i Halmstad
0701-55 80 08
kattfoten@djurskyddet.se

JÄMTLANDS LÄN

Djurskyddet Jämtlands Län (Östersund)
0730-31 72 43 alt 0722-16 31 62
jamtland@djurskyddet.se

JÖNKÖPINGS LÄN

Djurskyddet Eksjö
0702-52 82 88
cats@djurskyddet-eksjo.se

KALMAR LÄN

Djurskyddet Kalmar
0480-41 11 00 alt 0703-57 93 03
kalmar@djurskyddet.se

Djurskyddet Västervik
0704-530 518
djurskyddetvastervik@gmail.com

KRONOBERGS LÄN

Djurskyddet Kronoberg (Växjö)
0723-14 95 30
info@djurskyddetkronoberg.se

Djurskyddet Sigfrid (Växjö)
sigfrid@djurskyddet.se

NORRBOTTENS LÄN

Djurskyddet Norrbotten
0725-10 19 14
norrbotten@djurskyddet.se

SKÅNE LÄN

Djurskyddet Flyingebygden
flyingebygden@djurskyddet.se

Djurskyddet Helsingborg
helsingborg@djurskyddet.se

Djurskyddet Landskrona
0738-04 96 44
djurskyddetlandskrona@hotmail.com

Djurskyddet Snapphanen
0708-11 28 16
info@djurskyddetsnapphanen.se

STOCKHOLMS LÄN

Djurskyddet DOSO
2021.doso@gmail.com

Djurskyddet Djurvännerna Stockholm
djurvannernastockholm@djurskyddet.se

Djurskyddet Kattvärnet Haninge
0722-22 68 70
info@kattvarnet.se

Djurskyddet Stockholm Norrort
stockholmnorrort@djurskyddet.se

SÖDERMANLANDS LÄN

Djurskyddet Nyköping
0155-21 76 32
nykoping@djurskyddet.se

Djurskyddet Strängnäs
0735-00 26 30
strangnas@djurskyddet.se

VÄRMLANDS LÄN

Djurskyddet Karlstad
0725-20 00 28
kontakt@djurskyddetkarlstad.se

Djurskyddet Kristinehamn
0550-151 55
kristinehamn@djurskyddet.se

Djurskyddet Säffle-Åmål
saffle-amal@djurskyddet.se

Djurskyddet Norra Värmland
0730-47 82 29
norravarmland@djurskyddet.se

VÄSTERBOTTENS LÄN

Djurskyddet Skellefteå
0702-70 03 92
djurskyddetskelleftea@gmail.com

Djurskyddet Västerbotten (Umeå)
0725-56 60 90
info@djurskyddetvasterbotten.se

Djurskyddet Åsele Katthem Kurrlyan
0730-42 60 70
miaost73@gmail.com

VÄSTERNORRLANDS LÄN

Djurskyddet Härnösand
0705-33 36 10
djurskyddet.harnosand@gmail.com

Djurskyddet Sundsvall
060-56 78 50
djurskydds@hotmail.com

Djurskyddet Ådalen (Sollefteå)
0730-63 23 45
djurskyddetadalen@hotmail.com

Djurskyddet Örnsköldsvik
0709-45 02 77
oviks_djurskydd@hotmail.com

VÄSTMANLANDS LÄN

Djurskyddet Mälartassen (Köping)
malartassen@djurskyddet.se

VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Djurskyddet Skaraborg (Töreboda)
0739-24 26 72

ÖREBRO LÄN

Djurskyddet Vilsna tassar Hällefors
Telefon: 0763-68 17 95
vilsnatassar@djurskyddet.se

ÖSTERGÖTLANDS LÄN

Djurskyddet Fiahemmet i Norrköping
011-31 14 99
fiahemmet@hotmail.com

Djurskyddet Mjölby
0142-36 11 02
djurskyddetmjolby@gmail.com

Intresserad av att starta en förening där du bor?

Läs mer på Djurskyddets hemsida: www.djurskyddet.se/engagera-dig/starta-ny-forening

Eller kontakta Djurskyddets kansli: info@djurskyddet.se 08-673 35 11

Annicka Engblom, förbundsstyrelseledamot Djurskyddet Sverige

SISTA ORDET

Bilderna lämnade mig aldrig

Bilderna av hur nykläckta tuppkycklingar omilt slängdes upp på ett transportband och vidare rakt ned i en köttkvarn lämnade aldrig mitt medvetande. Det var i slutet av 80-talet och jag hade sett dokumentären ”Födas, gödas, dödas”. Jag har inte ätit kyckling sedan dess. När de långa djurtransporterna och fruktansvärda förhållanden som djuren utsätts för på landets slakterier svallade i samhällsdebatten några år senare var det adjö även till kött.

Alla som reagerar på detta behöver inte bli vegetarianer, men Sverige gör anspråk på att ha världens bästa djurskydd och då återkommande avslöjanden i media om att djurplågeri och stora brister i hanteringen fortfarande förekommer på vissa slakterier och under transporter till dem påvisar detta att ett ständigt behov av förbättringar är nödvändig. Såsom obligatorisk kameraövervakning för att säkerställa att hanteringen av slaktdjuren sker enligt fastställda, etiska regler. Något jag och flera kollegor under många år motionerade om i riksdagen.

Den utredning om stärkt djurskydd på slakterier genom kameraövervakning, som regeringen tillsatte förra året, överlämnades nu den 2 juni under titeln ”Kamerabevakning för ett bättre djurskydd” (SOU 2023:27). Utredarna har haft i uppdrag att analysera frågor om utrustning, kameraplaceringar, integritet, drift, kostnader, hantering av det inspelade materialet med mera. I korthet rekommenderas ett införande av obligatorisk kameraövervakning på landets samtliga slakterier för samtliga djurslag enligt särskild lagstiftning med införande den 1 juli 2025, vilket jag uppfattar som rimligt, då det inte råder några egentliga politiska motsättningar i frågan, utan att det snarare handlar om juridik och där jag uppfattar att utredarna har hamnat väldigt rätt i sina överväganden.

Jag känner hopp och ställer förhoppningar till att regeringen följer rekommendationerna. ✖

Det här är Djurskyddet Sverige

■ **Djurskyddet Sverige är** med sina drygt 11 000 medlemmar och 41 anslutna lokalföreningar en av Sveriges största djurskyddsorganisationer. Vi har arbetat i över 120 år för att hjälpa djuren.

■ **Vår vision är** ett samhälle där människor visar respekt och medkänsla för alla djur. Djur ska behandlas väl, oavsett om de lever vilt eller hålls av människan. Alla djur ska kunna utföra de naturliga beteenden som bidrar till en bättre djurvälfärd och skyddas från lidande. När djur avlivas ska det ske på ett smärtfritt sätt.

■ **Vi arbetar** genom opinionsbildning, praktiskt djurskyddsarbete och genom att ge stöd till forskning som stärker djurens skydd och välfärd.

■ **Våra lokala föreningar** arbetar bland annat med att ta hand om djur som blivit hemlösa och vanvårdade.

■ **Internationellt samarbetar vi** med våra nordiska systerorganisationer och är medlem i Eurogroup for Animals och World Federation for Animals.

■ **Vårt arbete finansieras** av medlemsavgifter, arv och gåvor. Organisationen har 90-konto, verksamheten kontrolleras därmed av Svensk Insamlingskontroll.

PLUSGIRO: 90 01 06-6 **BANKGIRO:** 900-1066

djurskyddet SVERIGE

90 KONTO SVENSK INSAMLINGS KONTROLL

GENERALSEKRETERARE
Åsa Hagelstedt
RECEPTION & UTSKICKSANSVARIG
Daniela Velarde
ORGANISATIONSSEKRETERARE
Majk Michaelsdotter
SAKKUNNIGA
Emma Brunberg, Anna Lundvall & Johan Beck-Friis
CHEF INSAMLING & KOMMUNIKATION
Sara Frick
INSAMLING
Lisa Löhr
KOMMUNIKATION
Jessica Blohmé
ADMINISTRATÖR
Lena Andersson
FÖRETAGSKONTAKT
Peter Solstedt
EKONOMI
Adina Holmertz
ENGAGEMANGSCHEF
Emma Brossner Skawonius
UTSKICK & ADMINISTRATION
Martine Everett & Dorina Larsson
DJURSKYDDET UNGDOM
Christel Bertling Szytek & Anastasia Konstadinidis
REDE
Helena Risinger
FÖRBUNDSORDFÖRANDE
Linda Maria Vonstad
STYRELSELEDAMÖTER
Catarina Niklasson Schöön, Kerstin Linde, Gunnela Ståhle, Lina Göransson, Josefin Liljeqvist, Owe Sandström & Annicka Engblom

NÄSTA NUMMER UTE I OKTOBER 2023

Foto: iStock

LÄS FLER NYHETER PÅ TIDNINGEN.DJURSKYDDET.SE

Tack Kattliv!

Tidningen Kattliv skänker 100 kr till Djurskyddet Sverige för varje ny prenumerant de får via oss! Du betalar endast 374 kr och får då 8 nummer av tidningen Kattliv.

Beställ din prenumeration redan idag genom att maila dina adressuppgifter till **pren@kattliv.com**, kom ihåg att ange **kod 334 i ämnesfältet**. Det går också bra att skicka in talongen nedan.

Tillsammans kan vi göra skillnad för djuren!

djurskyddet SVERIGE

Klipp här!

SKICKA IN TALONGEN NEDAN FÖR ATT PRENUMERERA PÅ KATTLIV!

☑ **JA, jag vill prenumerera på tidningen Kattliv** och samtidigt stödja Djurskyddet Sverige. Du betalar endast 374 kr för 8 nummer.

För- och efternamn:

Adress:

Postadress:

E-post:

Djurskyddet Sverige förmedlar dina uppgifter till tidningen Kattliv. De aktiverar din prenumeration och skickar en faktura. Djurskyddet Sverige sparar inte uppgifterna för vidare behandling.

GÖR SÅ HÄR:
Klipp av talongen och lägg i ett kuvert.

Skicka kuvertet till:
Djurskyddet Sverige
Svarspost 20425761
120 20 Stockholm.

Du behöver inte något frimärke, Djurskyddet står för portot!

Har du frågor om din prenumeration, kontakta Kattliv: 0300-174 00 eller pren@kattliv.com

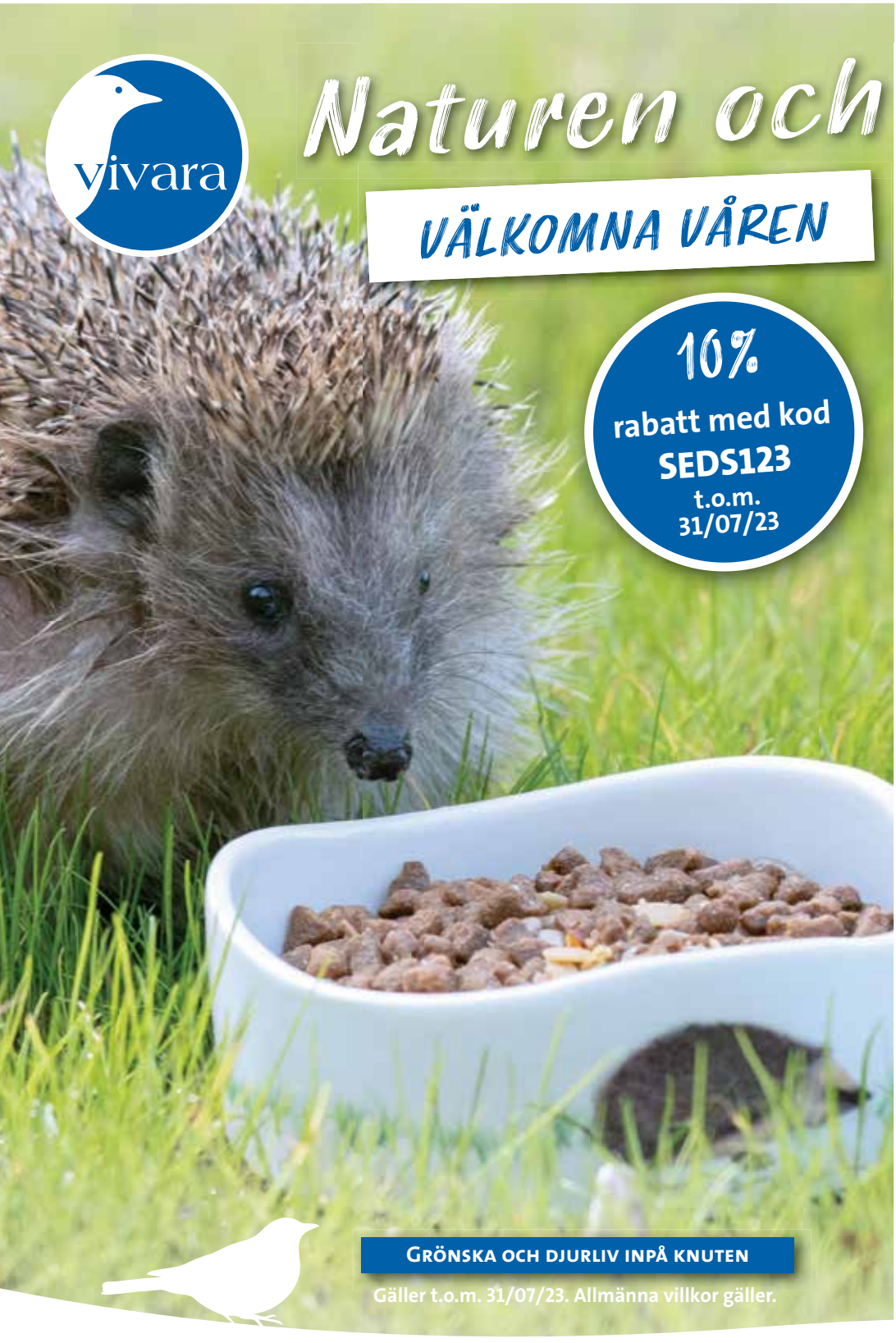

En hjälpande hand till din trädgård inför vår och sommar

www.vivara.se | Telefon: 031 40 17 80